

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ – ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Δ.Π.Μ.Σ.) "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ"

**Διερεύνηση προοπτικών,
δυνατοτήτων, διαδικασιών
ανάκτησης του παραλιακού
μετώπου.**

**Η περίπτωση μελέτης του
Σαρωνικού κόλπου.**

ΗΡΩ ΟΡΦΑΝΟΥ

Διπλωματική Εργασία η οποία
υποβάλλεται για την εκπλήρωση
των απαιτήσεων του ΔΠΜΣ

«Περιβάλλον και Ανάπτυξη»

Αθήνα, Νοέμβριος 2011

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται και διερευνά τις προοπτικές και τις δυνατότητες του παραλιακού μετώπου της Αθήνας, στις ανατολικές ακτές του Σαρωνικού κόλπου και αναζητά τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες μπορεί να επέλθει η ανάκτησή του. Μέσα από μια πορεία μελέτης των νομικών κειμένων και του ιστορικού αποκρυσταλλώνεται το περίπλοκο θεσμικό πλαίσιο που ισχύει στην περιοχή μελέτης από το Φαληρικό Όρμο μέχρι τη Βάρκιζα. Περιοχές που άλλοτε ήταν παραθεριστικοί οικισμοί, σήμερα αποτελούν κομμάτι του αστικού ιστού της πρωτεύουσας και μέρος του παραλιακού του μετώπου, που είναι ιδιαίτερα ελκυστικό για τους κατοίκους ολόκληρου του Λεκανοπεδίου.

Ο ρόλος του πρωτοβάθμιου διοικητικού οργανισμού αυτοδιοίκησης είναι καταλυτικός στα θέματα της παράκτιας ζώνης και μελετώνται οι δράσεις του. Κυρίαρχο στοιχείο της έρευνας αποτελεί η άποψη και οι προβληματισμοί των κατοίκων μέσα από την ποιοτική έρευνα, που αναλύεται στο πέμπτο κεφάλαιο. Η ενεργή συμμετοχή των πολιτών κρίνεται αναγκαία στην πορεία λήψης αποφάσεων και διαφαίνεται ότι είναι κάτι, που επιθυμούν πλέον τόσο οι ίδιοι όσο και διοικούντες.

Η ανάκτηση του παραλιακού μετώπου της Αθήνας είναι μία περίπλοκη και απαιτητική πρόταση, η οποία απασχολεί πολύ τον χωρικό σχεδιασμό και τους κατοίκους. Για αυτό και θα επέλθουν πολλές αλλαγές στο άμεσο και όχι μόνο μέλλον, αρκεί να μην ξεχνά κανείς, οι αλλαγές να γίνονται σε αρμονία με το περιβάλλον και να αφορούν το σύνολο των πολιτών.

ABSTRACT

The present thesis discusses and explores the prospects and possibilities of the waterfront of Athens, in the eastern coast of Saronic Bay, and researches the procedures through which its retrieving can be achieved. Through a study of the laws, the regulations and the history, the complex institutional framework is being clarified, from Faliron Bay to the region of Varkiza. Regions that were once seasonal settlements, they are nowadays part of the urban fabric of the capital city and of the urban waterfront, which is particularly attractive for the residents of the whole basin of Athens.

The municipal authorities act as a catalyst as far as the coastal zone is concerned, and their actions are being reviewed.

Dominant element of the study is the opinion and the problematising of the residents, through a qualitative research which is analysed in the fifth chapter. The active citizen participation is necessary in the decision making process and it is clarified that it is desired by the residents and the authorities as well.

The retrieving of the waterfront of Athens is a complex and demanding proposal, that occupies the spatial planning and the citizens. For this reason, many changes will be made in the immediate , and not only, future, provided that these changes will be employed in harmony with the environment and involving the total of the citizens.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Διεπιστημονικού – Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Περιβάλλον & Ανάπτυξη». Το θέμα της προέκυψε με έναυσμα το περιεχόμενο του μαθήματος «Χωρικές, Οικονομικές, Κοινωνικές και Περιβαλλοντικές διαστάσεις της Ανάπτυξης και του Σχεδιασμού» με διδάσκοντες την καθηγήτρια της σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ, κα Ελίζα Παναγιωτάτου και τον επίκουρο καθηγητή της σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του ΕΜΠ, κ. Ίωνα Σαγιά, τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω τόσο για την επίβλεψη και την καθοδήγηση κατά τη διάρκεια της μελέτης και συγγραφής της εργασίας, όσο και για την ευκαιρία, που μου έδωσαν να ασχοληθώ με την ποιοτική έρευνα. Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον καθηγητή του μεταπτυχιακού προγράμματος και της σχολής των Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, κ. Κωστή Κουτσόπουλο για την υποστήριξη και τις πολύτιμες συμβουλές του.

Η εργασία αυτή δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς τη βοήθεια των συμμετεχόντων στην ποιοτική έρευνα, που διεξήχθη, κατοίκων και επισκεπτών της περιοχής μελέτης, τους οποίους ευχαριστώ για την προθυμία και την ενεργή συμμετοχή τους. Εξίσου σημαντική για την ολοκλήρωση της εργασίας ήταν και οι παρεμβάσεις των συνεργατών και μελών των γραφείων των δημάρχων και των διοικητικών συμβουλίων των δήμων, που συνθέτουν την περιοχή μελέτης. Ιδιαίτερα ευχαριστίες στον δήμαρχο Μοσχάτου – Ταύρου κ. Ανδρέα Ευθυμίου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη συμφοιτήτρια και φίλη Βάσω Λουκαδάκη για την εποικοδομητική βοήθειά της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....	7
2. Περιοχή Μελέτης	10
2.1. Οριοθέτηση περιοχής μελέτης	11
3. Θεσμικό Πλαίσιο	13
3.1. Γενικά	14
3.2. Ρυθμιστικό Σχέδιο. Αθήνα – Αττική 2014.....	16
3.3. Προεδρικό Διάταγμα του 2004.....	19
3.4. Ελληνική Νομοθεσία	21
3.5. Η διαχείριση των παράκτιων ζωνών στην Ευρωπαϊκή Ένωση .	22
3.6. Μεσογειακό Πρωτόκολλο για τις παράκτιες περιοχές.....	25
3.7. Συμπερασματικά.....	26
4. Ανατολική Ακτή Σαρωνικού	29
4.1. Συνολική και μερική προσέγγιση του παραλιακού μετώπου	30
4.2. Διοικητικός διαχωρισμός του παραλιακού μετώπου του Σαρωνικού.....	31
4.2.1. Δήμος Μοσχάτου – Ταύρου	31
4.2.2. Δήμος Καλλιθέας	32
4.2.3. Δήμος Παλαιού Φαλήρου.....	33
4.2.4. Δήμος Αλίμου	34
4.2.5. Δήμος Ελληνικού – Αργυρουπόλεως.....	34
4.2.6. Δήμος Γλυφάδας	35
4.2.7. Δήμος Βάρης – Βούλας – Βουλιαγμένης.....	36
5. Συνεντεύξεις κατοίκων και επισκεπτών στην παραλία του Σαρωνικού κόλπου.....	38
5.1. Εισαγωγή.....	39
5.2. Ποιοτική έρευνα	41
5.3. Η έρευνα	42

5.4. Ερωτηματολόγιο	44
5.5. Ανάλυση συνεντεύξεων	46
5.5.1. Το δείγμα.....	46
5.5.2. Ηλικιακές ομάδες	46
5.5.3. Οικογενειακή κατάσταση / Τόπος διαμονής.....	47
5.5.4. Τύπος κατοικίας.....	47
5.5.5. Λειτουργίες / Δραστηριότητες στην παραλιακή ζώνη ..	48
5.5.6. Πρόσβαση στην παραλία	49
5.5.7. Συχνότητα επισκεψιμότητας	50
5.5.8. Ρύπανση υδάτων	50
5.5.9. Ηχορύπανση	51
5.5.10. Μέσα Μεταφοράς	51
5.5.11. Όχληση από μαρίνες και κέντρα διασκέδασης	53
5.5.12. Χρήση κοινόχρηστων χώρων	53
5.5. Συνολικές διαπιστώσεις συνεντεύξεων.....	54
5.6. Προτάσεις δήμων	55
5.6.1. Δήμος Μοσχάτου – Ταύρου	55
5.6.2. Δήμος Καλλιθέας	58
5.6.3. Δήμος Παλαιού Φαλήρου.....	59
5.6.4. Δήμος Αλίμου	59
5.6.5. Δήμος Ελληνικού – Αργυρουπόλεως.....	60
5.6.6. Δήμος Γλυφάδας	62
5.6.7. Δήμος Βάρης – Βούλας – Βουλιαγμένης.....	62
5.7. Συμπέρασμα	63
6. Προοπτικές και το μέλλον του παραλιακού μετώπου.....	64
Βιβλιογραφία	68

Κεφάλαιο 1ο

Εισαγωγή

Ο πλούτος και η ποικιλία των πόρων στις παράκτιες περιοχές του πλανήτη ασκούν αναμφισβήτητη έλξη στις ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Ιστορικά ο άνθρωπος έδειχνε και δείχνει την προτίμησή του να εγκατασταθεί σε περιοχές παρουσίας του υγρού στοιχείου. Για αυτό και παρατηρείται στις ακτογραμμές έντονη οικιστική ανάπτυξη (Κιουσόπουλος 2000). Ταυτόχρονα οι παράκτιες περιοχές είναι ιδιαίτερα σημαντικές και αποτελούν τις πιο εντατικά αξιοποιήσιμες εκτάσεις από τους ανθρώπους. Αυτό τις καθιστά ευάλωτες και απαιτείται προσοχή στη διαχείρισή τους (Carter & Woodroffe, 1994).

Το αστικό θαλάσσιο μέτωπο που αντιστοιχεί στο τμήμα της ακτής του Σαρωνικού και εκτείνεται στο Λεκανοπέδιο, αναγνωρίζεται ως ζώνη ιδιαίτερης σημασίας για την εικόνα και λειτουργία του πολεοδομικού συγκροτήματος με οικονομικές, κοινωνικές, πολεοδομικές και περιβαλλοντικές συνιστώσες. Πρόκειται για ήδη αστικοποιημένη ζώνη με υψηλή πυκνότητα χρήσεων και σύνθετα προβλήματα (ΥΠΕΚΑ 2010).

Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος (Στο Γενικό Πλαίσιο για την παραλία) αναφέρεται «Κάτω από την έλλειψη ενός συνεπούς εφαρμοσμένου γενικού σχεδιασμού και προγράμματος ανάπτυξης για την πρωτεύουσα οι επεκτάσεις αυτές ήταν αναπότρεπτο να εξυπηρετήσουν μακροπρόθεσμες προοπτικές, να φθάσουν σε αντιπαλότητες και αυτοαναιρέσεις και τελικά να σωρεύσουν σημαντικά προβλήματα και δυσλειτουργίες στην παραλιακή ζώνη, απειλώντας πια σήμερα την ίδια την ύπαρξη του ευαίσθητου και μοναδικού αυτού φυσικού πόρου: της ακτής του Σαρωνικού».

Ο όρος παραλιακό μέτωπο επιλέχθηκε για τον θέμα αυτής της εργασίας ανάμεσα σε άλλους ως η πιο κατάλληλη, αν και στο κείμενο αυτής χρησιμοποιούνται και οι υπόλοιποι, όπως παράκτια ζώνη. Βέβαια, ο καθηγητής αρχιτεκτονικής Δημήτρης Φατούρος υποστηρίζει ότι πρέπει να αναφέρεται ως παραλιακή όψη γιατί η λέξη μέτωπο παραπέμπει στον αντίπαλο και για το λόγο αυτό η λέξη όψη είναι πιο σωστή. Αυτό όμως δεν είναι εξ ολοκλήρου αλήθεια, καθώς το δεύτερο συνθετικό της λέξης μέτωπο είναι η λέξη όψη και χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη διαχωριστική επιφάνεια δύο μαζών συνήθως του ίδιου υλικού με διαφορετική θερμοκρασία, αλλά κατ' επέκταση και το πεδίο διεξαγωγής μιας συστηματικής προσπάθειας, αυτό ακριβώς που θέλει να τονίσει ο μελετητής (Μπαμπινιώτης, 2005).

Τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η πολιτεία σήμερα στο παραλιακό μέτωπο της Αθήνας παραμένουν περίπλοκα και είναι πολλά.

Επιπλέον οι διαθέσιμοι πόροι είναι περιορισμένοι είτε γίνεται λόγος για φυσικούς πόρους είτε για οικονομικούς. Πολύ βασικό στοιχείο είναι οι στόχοι που θα τεθούν να είναι ρεαλιστικοί, ώστε να μην επαναληφθεί η ιστορία. Τα προγράμματα εφαρμογής να είναι συγκεκριμένα και να μην αποτελούν απλές εξαγγελίες, οι οποίες δεν μπορούν να εφαρμοστούν. Δηλαδή το κάθε πρόγραμμα να είναι συγκεκριμένο με σχεδιάγραμμα και μεθοδολογία, να στηρίζεται σε διασφαλισμένους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους σε συνεργασία με τους κατάλληλους διοικητικούς μηχανισμούς, όλα αυτά σε αρμονία με το περιβάλλον (ΥΠΕΚΑ 2010).

Η σχέση με τη θάλασσα αποτελεί μία εξαιρετική δυνατότητα για τους κατοίκους της πρωτεύουσας να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους. Η αναβάθμιση του παράκτιου μετώπου της Αθήνας μπορεί να δώσει στους κατοίκους την ευκαιρία να επισκέπτονται ελεύθερα το δημόσιο αυτό χώρο.

Κεφάλαιο 2ο

Περιοχή μελέτης

2.1. Οριοθέτηση περιοχής μελέτης

Όταν γίνεται λόγος για το παραλιακό μέτωπο της Αθήνας συνήθως εννοείται ο Φαληρικός Όρμος, που είναι η φυσική έξοδος του κέντρου της πόλης μέσω της Λεωφόρου Συγγρού στη θάλασσα. Τα τελευταία χρόνια, η πρωτεύουσα λειτουργεί ως ένα συμπαγές πολεοδομικό συγκρότημα, που αποτελείται από πολλούς δήμους και εκτείνεται σε ένα μεγάλο μέρος του νομού Αττικής. Περιοχές που άλλοτε ήταν παραθεριστικές είναι σήμερα κομμάτι του πολεοδομικού ιστού της πόλης.

Έτσι το κάθε πρόβλημα που προκύπτει και πρέπει να αντιμετωπιστεί, οφείλει ο ερευνητής να το μελετήσει συνολικά, λαμβάνοντας υπόψιν κάθε φορά τα ιδιαίτερα προβλήματα των επιμέρους περιοχών. Για τους λόγους αυτούς στα πλαίσια της εργασίας αυτής ως παραλιακό μέτωπο της Αθήνας μελετάται η παραλιακή ζώνη του Σαρωνικού κόλπου, δηλαδή η δυτική ακτή της Αττικής. Συγκεκριμένα η περιοχή μελέτης συμπεριλαμβάνει την περιοχή με άνω άκρο το Νέο Φάληρο και ιδιαίτερα το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας και κάτω άκρο τη Βάρκιζα.

Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος ξεκαθαρίζεται ότι στη σημερινή διογκωμένη μορφή της Αθήνας το θαλάσσιο μέτωπό της είναι η υποτείνουσα ενός τριγώνου, που οι δύο κάθετες πλευρές του είναι οι ευθείες των ορεινών όγκων του Λεκανοπεδίου Αιγάλεω-Πάρνηθα και Πεντέλη - Υμηττός.

Με τη νέα διοικητική διαίρεση με το πρόγραμμα Καλλικράτης, που ισχύει από την 1-1-2011, η υπό μελέτη παραλιακή ζώνη ανήκει σε δύο περιφερειακές ενότητες στη Νοτίου Τομέα Αθηνών και σε ένα κομμάτι της Ανατολικής Αττικής. Οι δήμοι της περιοχής που μελετάται είναι Μοσχάτου-Ταύρου, Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου, Αλίμου, Ελληνικού-Αργυρουπόλεως, Γλυφάδας, οι οποίοι ανήκουν στην περιφερειακή ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών και ο δήμος Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης, ο οποίος υπάγεται στην περιφερειακή ενότητα Ανατολικής Αττικής.

Επίσης σε δύο ενότητες μπορεί να χωριστεί η περιοχή μελέτης με βάση την ιστορική της εξέλιξη. Ο Φαληρικός Όρμος είναι η πρώτη, ο οποίος καλείται να παίξει το ρόλο του θαλάσσιου μετώπου της Αθήνας λόγω θέσης και μελετώντας όλες τις πολιτικές δράσεις των τελευταίων ετών. Η δεύτερη είναι η υπόλοιπη ακτή μέχρι τη Βάρκιζα, η οποία αποτελούσε παραθεριστική περιοχή για τους Αθηναίους, αν και υπήρχαν μόνιμοι κάτοικοι.

Εικόνα 1. Περιοχή μελέτης (πηγή: Google Maps).

Ένας ακόμη λόγος, που ενισχύει την άποψη ότι πρέπει το παραλιακό μέτωπο να αντιμετωπίζεται ολοκληρωμένο είναι ότι και στο νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο τονίζεται ότι η μελέτη θα καλύπτει το σύνολο της Περιφέρειας Αττικής. Άλλωστε στην Αττική δεν έχει προωθηθεί αυτοτελές πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και ανάπτυξης, ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και τα άσκοπα πολλαπλά επίπεδα σχεδιασμού.

Είναι φανερό ότι η περιοχή μελέτης είναι μεγάλη και συμπεριλαμβάνει περιοχές με διαφορετικά χαρακτηριστικά και προβλήματα. Το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας έχει εξαπλωθεί σε όλο το Λεκανοπέδιο και ενσωμάτωσε πολλούς ανεξάρτητους δήμους και οικισμούς. Η σημερινή Αθήνα είναι ένα συμπαγές συγκρότημα, αν και ιδιαίτερα ποικιλόμορφο ισχυρίζεται το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής.

Κεφάλαιο 3ο

Θεσμικό πλαίσιο

3.1. Γενικά

Το θεσμικό πλαίσιο γύρω από το παραλιακό μέτωπο της Αθήνας είναι περίπλοκο και εμπλέκονται πολύ φορείς. Πολλές φορές δεν είναι ξεκάθαρο ποιος πρέπει και μπορεί να καθοδηγήσει τις εξελίξεις και ποιος είναι ο ελεγκτικός μηχανισμός. Η διαχείριση των ακτών ορίζεται από το εθνικό πλαίσιο, αλλά και από το ευρωπαϊκό στο οποίο πρέπει να αναζητηθούν πολιτικές, οδηγίες και διατάξεις, οι οποίες καθορίζουν τις πολιτικές συνολικά των κρατών – μελών.

Το θεσμικό πλαίσιο, που αναφέρεται στο παραλιακό μέτωπο του Σαρωνικού κόλπου είναι ευρύ και πρέπει να αναζητηθεί στην ελληνική νομοθεσία, σε Οδηγίες, σε Πρωτόκολλα, σε Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα και τέλος σε διεθνείς συμβάσεις. Τα περισσότερα από αυτά σχετίζονται με τη γενικότερη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, αλλά υπάρχουν εδάφια και άρθρα κυρίως σε ορισμένες νόμους, που υπάρχουν συγκεκριμένες διευκρινίσεις για το Σαρωνικό κόλπο π.χ. ο νόμος για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Την πολιτική την χαράζει το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και είναι υπεύθυνο για το μελλοντικό σχεδιασμό και το σχεδιασμό όλων των παράκτιων περιοχών της χώρας και αποτελεσματικά και του Σαρωνικού κόλπου.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής δεν είναι το μόνο υπουργείο, που ασχολείται με τα θέματα του παραλιακού μετώπου της Αθήνας. Το Υπουργείο Οικονομικών είναι αρμόδιο για τη διοίκηση και τη διαχείριση του αιγιαλού και της παραλίας σύμφωνα με το Ν. 2971/2001 μέσω των Κτηματικών Υπηρεσιών του. Επίσης το Υπουργείο Οικονομικών παρέχει τις αδειοδοτήσεις για τη χρήση των ακτών.

Πολύ σημαντικό ρόλο παίζει το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Οι μαρίνες είναι αρμοδιότητα του υπουργείου τόσο για τη διοίκηση, τη διαχείριση και την εκμετάλλευσή των όσο και για τον έλεγχο. Το Υπουργείο Πολιτισμού είναι το αρμόδιο για την προστασία των παράκτιων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, ενώ το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την αλιεία.

Οι υπόλοιπες αρχές με αρμοδιότητες στην παραλιακή ζώνη είναι πρώτα απ' όλα οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η πρωτοβάθμια διοικητική διαίρεση της χώρας, που είναι οι δήμοι. Οι δήμοι διοικούν ότι ανήκει και διαδραματίζεται στην έκτασή τους και αυτό το επιτυγχάνουν,

καθώς είναι ανεξάρτητοι διοικητικά και οικονομικά. Όλα τα τοπικά ζητήματα είναι αρμοδιότητά τους. Παρακάτω θα αναπτυχθούν διεξοδικά αυτά που αφορούν την περιοχή μελέτης.

Τα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε., μια εταιρεία του δημοσίου, η οποία διαχειρίζεται και αξιοποιεί τη δημόσια ακίνητη τουριστική και ολυμπιακή περιουσία, σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες της τουριστικής πολιτικής της χώρας, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση και ανάπτυξη ειδικής τουριστικής υποδομής, στην ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στην τοπική ανάπτυξη. Η εταιρεία αυτή διαχειρίζεται 379 περιουσιακά στοιχεία στην χώρα, μέσα στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα Ολυμπιακά Ακίνητα και οι επιχειρηματικές μονάδες και η περιουσία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.

Η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου με μοναδικό μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο διαχειρίζεται και αξιοποιεί τη δημόσια περιουσία. Τα κτίριά της αξιοποιούνται κυρίως μέσω συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και προχωρά σε συμβάσεις πώλησης και αναμίσθωσης.

Ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος της Αθήνας είναι ο φορέας συνολικής και επιτελικής διαχείρισης των χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών θεμάτων της Περιφέρειας Αττικής.

Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού διαχειρίζεται τις αθλητικές εγκαταστάσεις που είναι στην αρμοδιότητά της, για παράδειγμα οι εγκαταστάσεις του Αγ. Κοσμά.

Είναι φανερό ότι απαιτείται δρομολόγηση διαδικασιών διασύνδεσης των στρατηγικών στόχων και κατευθύνσεων, που δίνει ο Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος της Αθήνας με τις υπόλοιπες δομές διακυβέρνησης. Βασικό στοιχείο κατά τη φάση της επεξεργασίας των θεμάτων, αλλά και κατά τη φάση της υλοποίησης αποτελούν οι οριζόντιες συνεργασίες με τους φορείς άσκησης πολιτικών σε θέματα παραγωγής, οικονομίας, μεταφορών και περιβάλλοντος κ.ο.κ, καθώς και με τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στόχος είναι ο συντονισμός των χωρικών με τις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές για την βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων των πολιτικών που διατυπώνονται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ΥΠΕΚΑ οραματίζεται τη διαχείριση του παραλιακού μετώπου της Αθήνας να είναι βιώσιμη. Αυτό θα επιτευχθεί με την αν ακολουθηθεί μία σειρά στρατηγικών επιδιώξεων.

1. Προώθηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης διαχείρισης, με έμφαση α) στην ενιαία θεώρηση αναπτυξιακών, χωρικών και περιβαλλοντικών πολιτικών, β) στον οριζόντιο (μεταξύ των

διαφόρων τομέων πολιτικής) και κατακόρυφο (μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διοίκησης) συντονισμό και γ)στην ευαισθητοποίηση των πολιτών και στη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων

2. Ενίσχυση και ανάδειξη του δημόσιου κοινόχρηστου χαρακτήρα του, ως ενιαίας και συνεχούς μητροπολιτικής ζώνης πρασίνου και αναψυχής, με αναβάθμιση του αστικού σχεδιασμού του δημοσίου χώρου και περιορισμό των οχημάτων σε αυστηρά οριοθετημένες ζώνες, παρά την λεωφόρο και όχι μέχρι τον αιγιαλό
3. Διαχείριση των χρήσεων και λειτουργιών που αναπτύσσονται σε αυτό με τρόπο συμβατό με τις αρχές και τους στόχους του ΡΣΑ
4. Προστασία, οικολογική αποκατάσταση και ανάδειξη του φυσικού τοπίου
5. Αντιμετώπιση των παρανομιών και επίλυση των διαχειριστικών προβλημάτων και δυσχερειών (θεσμικών, οργανωτικών, ιδιοκτησιακών, κτλ) που παρεμποδίζουν τη συνέχεια της ζώνης και το «άνοιγμα» της πόλης προς τη θάλασσα.

3.2. Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνα Αττική 2014

Τον Ιούνιο του 2010 το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής παρουσιάζει μία πρώτη πρόταση του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνα Αττική 2014 με τη λογική να αντικατασταθεί το πλέον παρωχημένο κατά γενική ομολογία Ρυθμιστικό Σχέδιο του 1985. Ο πολιτικός κόσμος, αλλά και οι υπηρεσίες του υπουργείου υποστηρίζουν ότι η Αθήνα μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες είναι μια άλλη πόλη, για την οποία πρέπει να επαναπροσδιορίσουμε το ρόλο της. Έτσι 10 χρόνια μετά τους αγώνες το νέο ρυθμιστικό θα οργανώσει τους στόχους και θα χαράξει την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί μέχρι το 2020. Γίνεται λόγος, λοιπόν για ένα σχέδιο, το οποίο θα εκφράζει τη συνολική στρατηγική για την ανάπτυξη της Αθήνας.

Στην πρώτη απόπειρα να περιγραφεί το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι η σύνταξη του γίνεται σε μία πολύ κρίσιμη περίοδο για τη χώρα μας, όπου κυριαρχούν τα δεδομένα της διεθνούς οικονομικής κρίσης, αλλά και της περιβαλλοντικής.

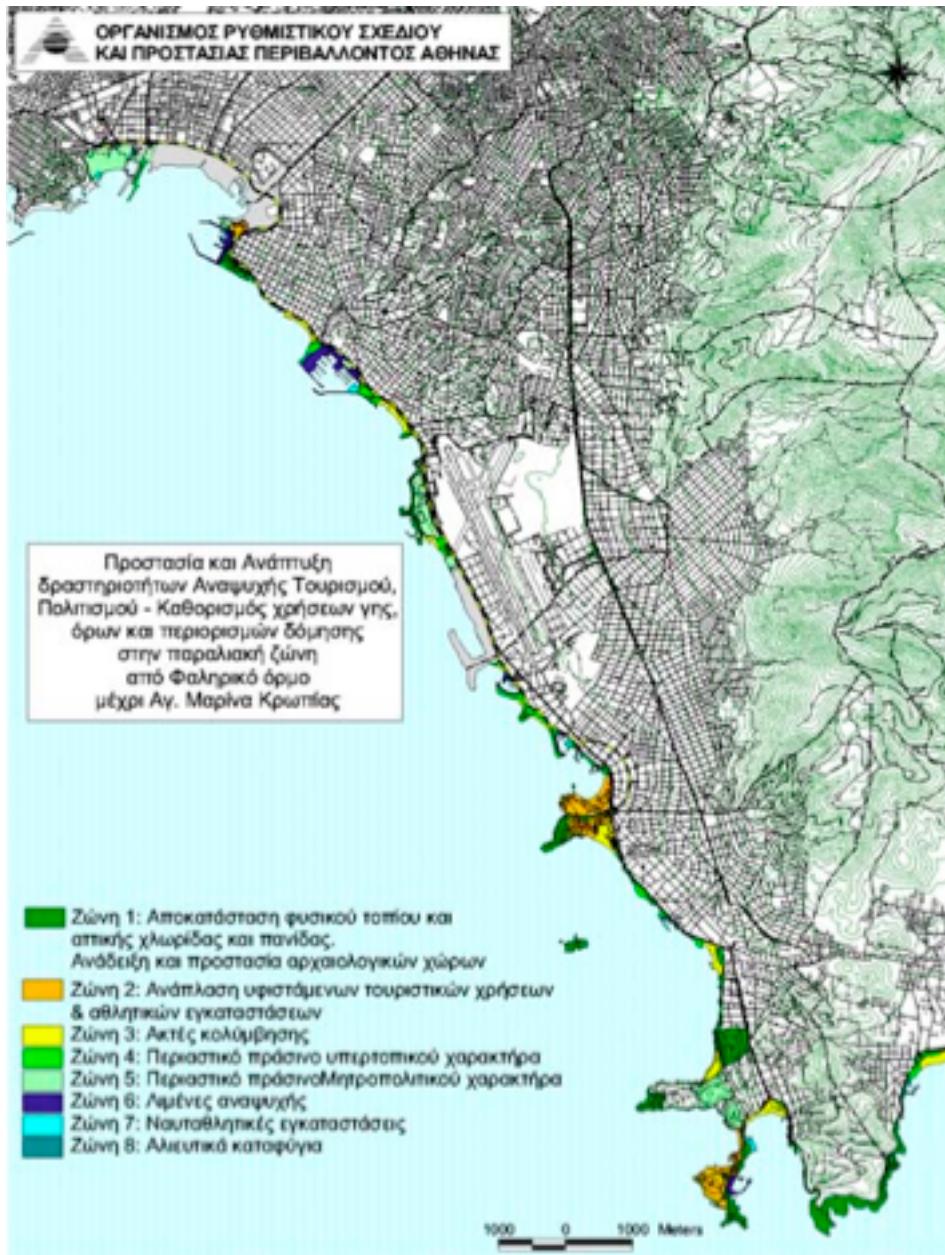
Μία από τις κεντρικές κατευθύνσεις για την προώθηση πολιτικών βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και του διεθνούς ρόλου της Αθήνας είναι και η ανάδειξη / αναβάθμιση

του θαλάσσιου μετώπου ως σημαντικού συγκριτικού πλεονεκτήματος της Αθήνας ως μεσογειακής πρωτεύουσας. Επίσης οι ολοκληρωμένες πολιτικές για την ανασυγκρότηση του υφιστάμενου αστικού ιστού δίνουν δύο βασικές κατευθύνσεις:

- Ολοκλήρωση του συστήματος μεταφορών / μετακινήσεων με βάση τις αρχές της βιώσιμης κινητικότητας. Συμπληρωματικότητα και οργάνωση των Μέσων Μεταφοράς σε ενιαία βάση με κορμό τα Μέσα Σταθερής Τροχιάς και ανάδειξη των ήπιων μέσων μετακίνησης (πεζοί, ποδήλατο),
- Ο συντονισμός της προστασίας και διαχείρισης των ελεύθερων χώρων και περιοχών αστικού και περιαστικού πρασίνου.

Συγκεκριμένα δύο περιοχές του παραλιακού μετώπου μνημονεύονται στο πρόγραμμα του νέου Ρυθμιστικού, όπως ετοιμάζεται το 2010 ο Φαληρικός Όρμος και το Ελληνικό. Δύο περιοχές που έχουν απασχολήσει πολύ τα τελευταία χρόνια και κυρίως μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 με γνώμονα την αξιοποίησή τους.

Για την ανάπλαση του Φαληρικού Όρμου προβλέπεται μετατροπή του γηπέδου πολλαπλών χρήσεων Τσε Κβον Ντο σε Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο της Αθήνας με τον περιβάλλοντα χώρο του. Κάτι που προβλεπόταν και από το νομοθεσία, αλλά δεν υλοποιήθηκε. Το υπόλοιπο θαλάσσιο μέτωπο της περιοχής θα διαμορφωθεί σε πάρκο, έχοντας ενιαία φυσιογνωμία με αυτήν του περιβάλλοντα χώρου του συγκροτήματος της Λυρικής Σκηνής στο Φαληρικό Δέλτα.

Εικόνα 2. Χάρτης Ρυθμιστικού Σχεδίου 1985 (πηγή: ΟΡΣΑ).

Ενδεικτικά θα περιλαμβάνει μεγάλο πυρήνα πρασίνου, γήπεδα αθλοπαιδιών, υπόγειο χώρο στάθμευσης έκτασης περίπου 41 στρεμμάτων, πάρκο νερού και αναψυχής με μεγάλες φυσικές δεξαμενές νερού, ανοιχτό γυμναστήριο στην όχθη του Ιλισού, χώρο κυλικείου, παραλιακή αμμώδη ζώνη, γραμμικό πάρκο, δίκτυα υποδομής, δίκτυα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, διαμόρφωση εισόδων, σύνδεση

ζωνών μεταξύ τους, μικρά αναψυκτήρια, συνδέσεις πεζών με την περιοχή του Μοσχάτου (ΥΠΕΚΑ 2010).

Επίσης θα ολοκληρωθούν τα έργα στο Φαληρικό Δέλτα με προβλήτες αναψυχής και εστίασης, που παράλληλα θα επιλύσουν και τα προβλήματα ελλιμενισμού των τοπικών αλιέων της περιοχής, δημιουργώντας μία μικρή ιχθυόσκαλα (ΥΠΕΚΑ 2010).

Για την δεύτερη περιοχή, που έχει αναδειχθεί σε έργο υψηλής σημασίας για ολόκληρη την Αθήνα, αναφέρεται ότι θα δημιουργηθεί μητροπολιτικό πάρκο. Η παρέμβαση θα είναι μητροπολιτικής κλίμακας και τονίζεται ότι θα μετατραπεί σε μεγάλο πάρκο μητροπολιτικής εμβέλειας, ώστε να δοθεί στο χώρο ένα νέο όνομα και να πάψει να αποτελεί το «πρώην αεροδρόμιο».

Τα θέματα του Ελληνικού, που πρέπει να διευθετηθούν, είναι ιδιοκτησιακά, παραχωρήσεων, καθαιρέσεων εκατοντάδων κτιρίων, εξεύρεσης νέων χρήσεων για όσα κτίρια θα διατηρηθούν, νέας φυσιογνωμίας του χώρου.

Από τις προτάσεις που έχουν συλλεγεί θα πρέπει να αποφασιστεί πια θα προχωρήσει αρκεί να έχει ορισμένα στοιχεία και να πληροί τις προϋποθέσεις. Δηλαδή προβλέπεται η σταδιακή μετατροπή και διαμόρφωση περιοχών του χώρου του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού σε Μητροπολιτικό πάρκο, όπου αυτό είναι εφικτό, σύμφωνα με σχέδια ανάπτυξης του Οργανισμού Αθήνας. Θα πρόκειται για μεγάλο Πάρκο ποιοτικού πρασίνου με εκτεταμένες δραστηριότητες αθλητισμού, πολιτισμού, αναψυχής, καινοτομίας, και θα περιλαμβάνει περιοχή για την προσέλκυση επενδύσεων ειδικού χαρακτήρα, όπως ενυδρεία. Στόχος είναι η προσέλκυση επενδύσεων που δεν απαιτούν εκποίηση δημόσιας γης και θα καταστήσουν το εγχείρημα της ανάπλασης, της κατασκευής, καθώς και της συντήρησης του πάρκου εφικτό.

3.3. Προεδρικό Διάταγμα του 2004

Η κυριότερη θεσμική ρύθμιση που υπάρχει για τον έλεγχο χρήσεων γης και δόμησης είναι του 2004 το Π.Δ. 1/5.3.2004 και το ΦΕΚ 254Δ'. Για την εφαρμογή αυτών, απαιτείται η εκπόνηση Μελέτης Διαμόρφωσης για κάθε επί μέρους περιοχή, η οποία εγκρίνεται με απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΟΡΣΑ. Η Μελέτη κάθε περιοχής πρέπει όσο το δυνατόν να έχει ενιαία θεώρηση από πλευράς αρχιτεκτονικών διαμορφώσεων, χάραξης ζωνών περιπάτου-ποδηλάτου, φυτεύσεων κτλ. Υπόχρεος και επισπεύδων της μελέτης αυτής είναι ο ιδιοκτήτης του

χώρου. Η μελέτη αυτή μπορεί να εκπονηθεί και από τον οικείο δήμο, μετά από σύμφωνη γνώμη των ιδιοκτητών της περιοχής (ΟΡΣΑ 2010).

Στο Προεδρικό Διάταγμα του 2004 καθορίζονται ζώνες προστασίας, χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης στην παραλιακή ζώνη της Αττικής από το Φαληρικό Όρμο μέχρι την Αγία Μαρίνα Κρωπίας. Στο Διάταγμα αυτό ομαδοποιούνται περιοχές των υπό μελέτη δήμων που φέρουν 8 διαφορετικά στοιχεία. Ανάλογα με ποιο στοιχείο φέρουν οι περιοχές καθορίζονται οι χρήσεις γης, οι όροι και περιορισμοί στη δόμηση. Έτσι έχουμε τις περιοχές:

- με στοιχείο 1. Περιοχές απολύτου προστασίας, όπως περιοχές αποκατάστασης φυσικού τοπίου αττικής χλωρίδας και πανίδας, ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων στα όρια δήμων Αλίμου, Βουλιαγμένης, Βάρης.
- με στοιχείο 2. Περιοχές κοινωνικής πρόνοιας, αθλητισμού και αρχαιολογικής προστασίας, όπως στο δήμο Βούλας
- με στοιχείο 3. Ακτές κολύμβησης ελεύθερες και οργανωμένες σε όλο το μήκος του παραλιακού μετώπου.
- με στοιχείο 4. Περιοχές ελευθέρων χώρων πρασίνου υπερτοπικού χαρακτήρα με ήπια ανάπτυξη χρήσεων αναψυχής και περιπάτου. Τέτοιες περιοχές υπάρχουν σε όλη την ακτογραμμή των υπό μελέτη δήμων.
- με στοιχείο 5. Περιοχές μητροπολιτικού χαρακτήρα περιαστικού πρασίνου, αθλητισμού, πολιτισμού και κοινωνικής πρόνοιας. Σε αυτές υπάγονται για παράδειγμα οι εγκαταστάσεις του Εθνικού Αθλητικού Κέντρου Νεότητας Αγ. Κοσμά, Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας.
- με στοιχείο 6. Περιοχές τουριστικών αγκυροβολίων – λιμένων αναψυχής, όπως για το λιμένα αναψυχής Φλοίσβου, Αλίμου, δήμου Γλυφάδας.
- με στοιχείο 7. Περιοχές ναυταθλητικών εγκαταστάσεων παραχωρημένες από δημόσιους φορείς σε αθλητικά σωματεία της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού.
- με στοιχείο 8. Περιοχές για μικρές θαλάσσιες και χερσαίες εκτάσεις στους δήμους Παλαιού Φαλήρου, Αλίμου, Ελληνικού, Γλυφάδας και Βάρης.

3.4. Ελληνική Νομοθεσία

Η Εθνική Έκθεση για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών παρουσιάζει αναλυτικά το βασικό θεσμικό πλαίσιο στο οποίο υπάγονται οι παράκτιες ζώνες της Ελλάδας. Η διαχείριση του παραλιακού μετώπου της Αθήνας στηρίζεται στην κάτωθι σειρά νόμων:

- Νόμος 2344 του 1940. Περί αιγιαλού και παραλίας. Καθόριζε την έννοια του αιγιαλού, τις διαδικασίες διαπλάτυνσης του αιγιαλού και της δημιουργίας θαλάσσιων προσχώσεων για την εκτέλεση και δημιουργία εσωτερικών λιμενικών έργων, τις διαδικασίες παραχώρησης της χρήσης της παραλίας για την εκτέλεση εμπορικών, βιομηχανικών, μεταλλευτικών ή άλλων έργων και πολλές άλλες δράσεις.
- Νόμος 1337 του 1983. Χωρικός και αστικός σχεδιασμός
- Νόμος 1650 του 1986. Προστασία του περιβάλλοντος. Ειδική αναφορά στην προστασία των ακτών, των θαλασσών, των ποταμών, των λιμνών κτλ.
- Νόμος 2242 του 1994. Πολεοδόμηση περιοχών δεύτερης κατοικίας και ζώνες οικιστικού ελέγχου. Προστασία φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις.
- Νόμος 2508 του 1997. Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις
- ΚΥΑ 33318/3028 του 1998. Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.
- Νόμος 2742 του 1999. Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις.
- Νόμος 2791 του 2001. Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις. Αντικατάσταση του Ν. 2344/1940. Καθορίζει τον αιγιαλό, την παραλία και αναφέρεται στις ιδιοκτησίες, στον καθορισμό κοινόχρηστων και ιδιωτικών χώρων.
- Νόμος 3010 του 2002. Τροποποίηση του Ν. 1650/1986 και επικαιροποίηση και εναρμόνιση με τις οδηγίες 1997/11 και 1996/61 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναφέρεται κυρίως στις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και στις κατηγορίες έργων και δραστηριοτήτων στην παραλία
- Νόμος 3028 του 2002. Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς.

- ο Νόμος 3201 του 2003. Αποκατάσταση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των νησιών που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Αιγαίου.
- ο Νόμος 3199 του 2003. Προστασία και διαχείριση των υδάτων – Εναρμόνιση με την οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Οκτωβρίου 2000.

Η ύπαρξη Νόμων, Προεδρικών Διαταγμάτων και Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων, που επικυρώνουν σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις, Συμφωνίες και Πρωτόκολλα ή που επηρεάζουν έμμεσα το παραλιακό μέτωπο της Αθήνας ολοκληρώνουν την εικόνα του θεσμικού πλαισίου.

3.5. Η διαχείριση των παράκτιων ζωνών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ανησυχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα προβλήματα των παράκτιων ζωνών ξεκίνησε τις δεκαετίες '70 και κυρίως '80 μέσα από τις Οδηγίες προστασίας του περιβάλλοντος και των σπάνιων υγροτόπων και της ποιότητας των υδάτων. Προβληματισμοί και μελέτες οδήγησαν στην διαπίστωση ότι οι παράκτιες περιοχές αποτελούν ξεχωριστές χωρικές ενότητες. Έχουν τα δικά τους προβλήματα και ιδιαιτερότητες που τις διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες. Έτσι αναπτύχθηκε η αναγκαιότητα ενός ειδικού σχεδιασμού, ώστε να ληφθούν μέτρα και να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα είτε αυτά είναι περιβαλλοντικά, είτε οικονομικά, είτε οικιστικά, είτε κοινωνικά (Μητούλα Ρ. & Οικονόμου Α. 2003).

Η μελέτη των παράκτιων περιοχών έδειξε ότι οι ζώνες αυτές εμφανίζουν μεγάλη ποικιλία στο φυσικό τους περιβάλλον, φιλοξενούν ένα σημαντικό ποσοστό των πολιτών της Ευρώπης και οι δραστηριότητές τους σχετίζονται, και φυσικά αναπτύσσονται, με την παραλία. Ο χώρος αυτός δέχεται πολλές παρεμβάσεις από τον άνθρωπο, το οποίο τον καθιστά ευάλωτο και ευαίσθητο από τις δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον του. Όπως είναι φανερό τα προβλήματα της παραλιακής ζώνης της Αθήνας δεν είναι μοναδικά, αλλά πολλά από αυτά εμφανίζονται και σε άλλες πόλεις της Ευρώπης. Για τους λόγους αυτούς το 1992 το Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος μέσω της επιτροπής ξεκίνησε την προετοιμασία μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης.

Για να οδηγηθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στην ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών υλοποιήθηκε το 1995 το Μοντέλο Επίδειξης, που αποτελούνταν από 35 έργα επίδειξης, τα οποία βοήθησαν στην απόκτηση της κατάλληλης εμπειρίας σε ζητήματα παραλιακών περιοχών

και πόλεων. Βασικός στόχος ήταν η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, των περιβαλλοντικών προβλημάτων, ώστε να δημιουργηθεί το μοντέλο συνεργασίας, συντονισμού, προγραμμάτων και διάδοσης της τεχνογνωσίας. Δύο προγράμματα που χρηματοδοτήθηκαν από το LIFE και συμμετείχαν στα Μοντέλα επίδειξης ήταν το «πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών στις Κυκλάδες» και το «συντονισμένες δράσεις για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης του Στρυμωνικού». Η Αθήνα συμμετείχε με το πρόγραμμα POSIDONIA χρηματοδοτούμενο από το πρόγραμμα TERRA σε αυτή την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προωθήσει τους στόχους της για την αειφόρο ανάπτυξη.

Η πορεία αυτή καταλήγει το 2000 στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ), μια στρατηγική που περιλαμβάνει πολλές ξεχωριστές δράσεις διαφορετικής σημασίας για τις περιοχές αυτές. Οι αρχές διαχείρισης της παράκτιας ζώνης είναι:

- Η ευρεία σφαιρική προοπτική, θεματική και γεωγραφική,
- Η μακροπρόθεσμη προοπτική,
- Η προσαρμοστική διαχείριση στο πλαίσιο μιας σταδιακής διαδικασίας,
- Η ανάδειξη της τοπικής ιδιαιτερότητας
- Η λειτουργία σε συνάρτηση με τις φυσικές διεργασίες,
- Ο συμμετοχικός σχεδιασμός,
- Η υποστήριξη και η συμμετοχή όλων των αρμόδιων διοικητικών φορέων και
- Η αξιοποίηση ενός συνδυασμού μέσων.

Σε αυτές τις αρχές στηρίχθηκε το τελευταίο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, το οποίο έπρεπε να ολοκληρωθεί το 2010. Η στρατηγική για τις παράκτιες ζώνες στηρίχθηκε:

- Στην προστασία του παράκτιου περιβάλλοντος με βάση την προσέγγιση ανά οικοσύστημα, το οποίο διατηρεί τη λειτουργία και την ακεραιότητά του, και στην αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων της παράκτιας ζώνης,
- Στην αναγνώριση των κινδύνων στις παράκτιες περιοχές από τις κλιματικές μεταβολές, τη στάθμη της θάλασσας, τη συχνότητα και βιαιότητα των καταιγίδων,

- Στα μέτρα προστασίας των ακτών, των παράκτιων οικισμών και της πολιτιστικής κληρονομιάς τους,
- Στην παροχή οικονομικών ευκαιριών και στην δυνατότητα επιλογής απασχόλησης,
- Στη δημιουργία ενός λειτουργικού κοινωνικού και πολιτιστικού συστήματος των τοπικών κοινοτήτων,
- Στην παροχή εκτάσεων προς το κοινό για λόγους αναψυχής και αισθητικής απόλαυσης,
- Στη διατήρηση και προαγωγή της συνοχής των απομακρυσμένων παράκτιων περιοχών,
- Στην βελτίωση του συντονισμού των δράσεων των διαφόρων αρχών στη θάλασσα και την ξηρά με στόχο τη διατήρηση της αλληλεπίδρασης ξηράς και θάλασσας.

Ο όρος «ολοκληρωμένη» είναι μία νέα έννοια, η οποία εισάγεται στην χάραξη πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προσπαθεί να συμπεριλάβει όλα τα επίπεδα πολιτικής και διοίκησης και να αντιμετωπίσει τα προβλήματα από όλες τις πτυχές τους κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές. Για την καλύτερη κατανόηση του όρου αυτού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2005 αναφέρει ότι η ολοκληρωμένη διαχείριση προωθεί τη συνολική προσέγγιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι παράκτιες περιοχές και αυτή στηρίζεται σε τρεις αρχές:

- ▲ Ολιστική. Πρέπει να αποφευχθεί η εφαρμογή στις παράκτιες ζώνες πολλών και αποσπασματικών πολιτικών, όχι σωστά συντονισμένων και προερχόμενων από διαφορετικά επίπεδα εξουσίας. Η στρατηγική ΟΔΠΖ της ΕΕ ζητεί τη σχολαστική στάθμιση και ανάλυση των επιπτώσεων κάθε πολιτικής στις παράκτιες ζώνες.
- ▲ Συμμετοχική. Στη διαδικασία διαχείρισης των παράκτιων ζωνών πρέπει να συμμετέχουν όλοι όσοι ενδιαφέρονται για το μέλλον της περιοχής· η διαδικασία αυτή πρέπει να παροτρύνει τους ενδιαφερόμενους να διαμορφώσουν μια στρατηγική για την περιοχή τους. Οι τοπικοί παράγοντες διαθέτουν γνώσεις για την περιοχή οι οποίες είναι απαραίτητες για τον προσδιορισμό και την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει κάθε παράκτια ζώνη. Αυτή η προσέγγιση ευνοεί τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ των τοπικών παραγόντων και μειώνει τον κίνδυνο ενδεχόμενων συγκρούσεων κατά την υλοποίηση των αποφάσεων.

- ✦ Ανοιχτή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δεσμευτεί να διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειριών συντονίζοντας τη δικτύωση αυτής της πολιτικής, ώστε οι προσπάθειες ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών που καταβάλλονται σε κάθε περιοχή ή σε κάθε κράτος μέλος να γίνονται ευρέως γνωστές.

3.6. Μεσογειακό Πρωτόκολλο για τις παράκτιες περιοχές

Το Μεσογειακό Πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών είναι νομικό, δεσμευτικό και ρυθμιστικό κείμενο διεθνούς συνεργασίας για τη διαχείριση των παράκτιων περιοχών. Υπογράφηκε το 2008 στη Σύνοδο των Μεσογειακών χωρών. «Το Πρωτόκολλο αυτό θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για τη βιώσιμη ανάπτυξη στη Μεσόγειο και ειδικότερα για την προστασία και ορθολογική διαχείριση των πιο ευαίσθητων περιοχών της , που είναι οι παράκτιες ζώνες», δηλώνει μέσω του γραφείου τύπου του το τότε Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Οι βασικότερες κατευθύνσεις και προβλέψεις του Πρωτοκόλλου είναι οι εξής:

- Οι μεσογειακές χώρες αναλαμβάνουν, με κατάλληλες πολιτικές και δράσεις, να προωθούν ολοκληρωμένο σχεδιασμό στις παράκτιες περιοχές.
- Κύριοι στόχοι τίθενται η προστασία της πλούσιας βιοποικιλότητας, των ευαίσθητων οικοσυστημάτων και των τοπίων της Μεσογείου, σε ισορροπία με τις ασκούμενες ανθρώπινες δραστηριότητες και με εξασφάλιση ελεύθερης πρόσβασης στις ακτές για τους πολίτες.
- Αναλαμβάνεται η δέσμευση να προστατευθεί η πιο ευαίσθητη ζώνη γης που ξεκινά από τη γραμμή χειμέριου κύματος, στις εκτός σχεδίου περιοχές, με αποφυγή δημιουργίας κατασκευών και οικοδόμησης, πέραν, βεβαίως, των έργων δημοσίου συμφέροντος ή εκείνων που απαιτούν εγγύτητα στη θάλασσα (π.χ. λιμάνια).
- Ιδιαίτερο κεφάλαιο του Πρωτοκόλλου αναφέρεται στις φυσικές καταστροφές (π.χ. διάβρωση, πλημμύρες) αλλά και στις συνέπειες των κλιματικών αλλαγών, για την πρόληψη και αντιμετώπιση των οποίων οι χώρες αναλαμβάνουν να πάρουν έγκαιρα τα κατάλληλα μέτρα και να δείξουν έμπρακτα διεθνή συμπαράσταση όταν χρειαστεί.

3.7. Συμπερασματικά

Το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Προστασίας Περιβάλλοντος Αττικής 2020 επικαλείται μέσω των συγγραφέων του, ότι θα ξεπεράσει τα προβλήματα της έλλειψης συντονισμού των διαφόρων φορέων που διαχειρίζονται το παραλιακό μέτωπο της Αθήνας. Δεν ξεκαθαρίζεται με ποιους τρόπους θα επιτευχθεί αυτό. Δηλώνεται κατηγορηματικά ότι θα αποτελεί τη βάση αναφοράς για το συντονισμό και την εναρμόνιση στο χώρο όλων των τομεακών πολιτικών, των προγραμμάτων και των επενδυτικών σχεδίων του δημόσιου τομέα, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και του ιδιωτικού τομέα, που έχουν σημαντικές επιδράσεις στη συνοχή και ανάπτυξη της Αττικής.

Στην πρώτη πρόταση του νέου Ρυθμιστικού, που έγινε το 2010 αναφέρεται ότι έχει μεγάλη σημασία πέρα από την αντιμετώπιση των σύνθετων προβλημάτων να χαραχθεί μια ευρύτερη στρατηγική για τη βιώσιμη και ανταγωνιστική ανάπτυξη της πρωτεύουσας. Το ίδιο ζήτημα της ανταγωνιστικότητας αναφέρεται και στην τελευταία πρόταση, που έγινε τον Ιούλιο του 2011. Μάλιστα αναφέρεται ως ο κυριότερος άξονας: «βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και του διεθνούς ρόλου της Αθήνας είναι και η ανάδειξη / αναβάθμιση του θαλάσσιου μετώπου ως σημαντικού συγκριτικού πλεονεκτήματος της Αθήνας ως μεσογειακής πρωτεύουσας». Η νέα πρόταση του ρυθμιστικού σχεδίου σύμφωνα με αυτόν τον άξονα δεν διαφέρει και πολύ από το ρυθμιστικό του 1985. Ανάπτυξη παραμένει να είναι μόνο η οικονομική με θέλγητρο την ανταγωνιστικότητα. Παραμερίζονται, λοιπόν, τα υπόλοιπα βασικά προβλήματα όπως τα περιβαλλοντικά και τα κοινωνικά από τη βασική κατευθυντήρια γραμμή, θαρρείς και η οικονομική ανάπτυξη τα καλύπτει όλα και θα καταστήσει το θαλάσσιο μέτωπο της Αθήνας κατάλληλο για τους πολίτες της πόλης. Και σαν επιστέγασμα τονίζεται ότι επιθυμητό είναι η Αθήνα να έχει σημαντικό διεθνή ρόλο. Ισχύει αλήθεια αυτό; Δεν είναι δευτερεύον αυτό; Με πρώτιστο η παράκτια ζώνη της Αθήνας να μπορεί να χρησιμοποιείται από όλους τους πολίτες της;

Στη συνέχεια της πρότασης αναφέρονται οι τρεις στόχοι του Ρυθμιστικού Σχεδίου, όπου εδώ συμπεριλαμβάνονται και ορισμένα στοιχεία, που ο βασικός άξονας της πρότασης παραμελεί.

- Ισόρροπη, κοινωνικά δίκαιη και περιβαλλοντικά βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και ενίσχυση του ρόλου της Αθήνας ως μεσογειακής και ευρωπαϊκής μητρόπολης.

Ο πρώτος στόχος, λοιπόν, παρά τα πολλά προβλήματα σε τοπικό επίπεδο, είναι για ακόμη μια φορά η Αθήνα να παίξει το ρόλο της

μεσογειακής και ευρωπαϊκής μητρόπολης και να είναι ανταγωνιστική. Ο δεύτερος στόχος είναι:

- Περιβαλλοντικά βιώσιμη χωρική ανάπτυξη με έμφαση σε στρατηγικές ανάσχεσης των φαινομένων κλιματικής αλλαγής. Αποτελεσματική και συνεκτική προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναχαίτιση της απώλειας φυσικού χώρου και βιοποικιλότητας.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής για όλους τους κατοίκους, άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και εξισορρόπηση στην κατανομή των πόρων και των ωφελειών από την ανάπτυξη για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής όλων των κατοίκων του παραλιακού μετώπου πρέπει να αλλάξουν πολλά. Πώς θα αμβλυνθούν οι ανισότητες όταν για το πιο απλό, την πρόσβαση των πολιτών στη θάλασσα και τις ακτές λουομένων δεν προβλέπονται για όλους τα ίδια. Από την ανάπτυξη του παραλιακού μετώπου της Αθήνας π.χ. στο Φαληρικό Όρμο ή στο Ελληνικό, με ποιους τρόπους θα εξισορροπηθεί η κατανομή των πόρων και των ωφελειών από την ανάπτυξη. Πώς θα επέλθει οικονομική και κοινωνική συνοχή;

Αυτά τα ερωτήματα σίγουρα δεν είναι το ρυθμιστικό σχέδιο, που θα τα απαντήσει. Πρέπει όμως να απαντηθούν από το σχεδιασμό άμεσα φανερώνοντας τον τρόπο, που θα υλοποιηθούν όλες αυτές οι γενικόλογες προτάσεις, οι οποίες συχνά αλληλοαναιρούνται, όπως φαίνεται και παραπάνω. Ένας τρόπος θα ήταν ο ίδιος ο ΟΡΣΑ να ανέθετε τις μελέτες, αλλά αυτό δυστυχώς δεν μπορεί να επιτευχθεί λόγω οικονομικής δυσχέρειας του οργανισμού. Συνεχίζεται, λοιπόν, ο σχεδιασμός να γίνεται με σταδιακή προσέγγιση πρώτα ορίζονται οι κανόνες, οι ρυθμίσεις και το πλαίσιο, που μπορεί να κινηθούν οι μελλοντικές παρεμβάσεις και έπειτα μπορεί να έλθει ο χωρικός σχεδιασμός, να γίνουν μελέτες και να υλοποιηθούν. Και όλα αυτά τα στάδια πραγματοποιούνται από άλλους φορείς.

Όσον αφορά στο Ελληνικό επαναλαμβάνονται τα λάθη του παρελθόντος με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σχεδιάζουν μία πόλη, που μέσα σε όλα της τα προβλήματα, θέλει να παίξει διεθνή ρόλο. Υπάρχουν τοπικά προβλήματα που έχουν προτεραιότητα. Γιατί να θυσιάσουν αυτά και να παραγκωνιστούν οι πολίτες των γύρω περιοχών και ολόκληρης της πόλης, ώστε το Ελληνικό και το παραλιακό μέτωπο κατ'επέκταση να αποτελέσει μεσογειακό πόλο έλξης. Μάλιστα το κείμενο προάγγελος του Ρυθμιστικού αναφέρει: «το Ελληνικό πρέπει να αποκτήσει διεθνή φήμη». Γιατί πρέπει; Όταν για τόσα χρόνια δεν έπαιζε κανένα ρόλο, ούτε καν εθνικό. Επίσης αναφέρεται «να αποκτήσει

μέγιστη συνέργεια με το θαλάσσιο μέτωπο και τη μαρίνα του Αγίου Κοσμά». Μα ο πολίτης της παραλίας δεν έχει ούτε ούτως ή άλλως πρόσβαση στη θάλασσα. Τέλος κατά τη διάρκεια του 2010 έπρεπε να οριστικοποιηθεί η συνολική πρόταση, μια καταληκτική ημερομηνία που προσπεράστηκε για άλλη μια φορά.

Η διαχείριση του παραλιακού μετώπου της πρωτεύουσας στηρίχθηκε για 60 χρόνια στο Ν.2344/1940. Σε αυτόν υπήρξαν μόνον μικρές προσθήκες τη δεκαετία του '80. Δεν έγινε προσπάθεια να ακολουθηθούν οι κοινωνικές εξελίξεις σε μία πρωτεύουσα που γιγαντωνόταν με ταχείς ρυθμούς και άλλαζαν οι ανάγκες της. Δεν υπήρξε ούτε συγκεκριμένη αναπτυξιακή πολιτική, ούτε προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας των περιοχών του Ανατολικού Σαρωνικού.

Όμως ούτε ο νόμος 2971 του 2001 κατάφερε να λύσει τα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής, καθώς δεν καθορίζει ένα πλαίσιο περιβαλλοντικής προστασίας των παράκτιων ζωνών και δεν αντιμετωπίζει τις περιοχές αυτές ως ευπαθή οικοσυστήματα (Σκριμιζέα 2010).

Κεφάλαιο 4ο

Ανατολική Ακτή Σαρωνικού

4.1. Συνολική και μερική προσέγγιση του παραλιακού μετώπου

Στην παρούσα εργασία, αλλά και σε πολλές άλλες μελέτες, αντιμετωπίζεται ολόκληρο το παραλιακό μέτωπο της Αθήνας. Η περιοχή αυτή είναι ένα σύνολο, είναι η παραλιακή ζώνη της πρωτεύουσας και έτσι μελετάται. Όπως όμως έχει αναφερθεί και παραπάνω, δεν πρέπει να αγνοηθούν τα ιδιαίτερα στοιχεία και χαρακτηριστικά, που φέρουν ορισμένες περιοχές μέσα σε αυτό το σύνολο. Επίσης και τα προβλήματα δεν είναι πάντοτε ενιαία. Για αυτό είναι πολύ σημαντικό ο μελετητής να ενσκήψει και να δώσει τη δέουσα βαρύτητα στην διαφορετικότητα. Άλλωστε αυτή η πολυμορφία του παραλιακού μετώπου, το κάνει τόσο ξεχωριστό και σημαντικό για την πόλη. Με μια πρώτη ματιά η ίδια η φύση του παραλιακού μετώπου αναγκάζει η περιοχή αυτή να αντιμετωπιστεί με μεγάλη προσοχή, καθώς τα στοιχεία της φύσης ανάγκασαν και τον άνθρωπο να αντιδράσει ξεχωριστά από τόπο σε τόπο.

Ένας πρώτος τρόπος διαχωρισμού της περιοχής μελέτης είναι ο διοικητικός διαχωρισμός. Καταλληλότερος τρόπος κρίνεται η μικρότερη μονάδα διοικητικού διαχωρισμού της χώρας αυτός της τοπικής αυτοδιοίκησης, για να μπορούν να γίνουν διακριτά τα επιμέρους στοιχεία της παραλίας. Ο διαχωρισμός αυτός παρά το γεγονός ότι δεν γίνεται με κριτήριο τη φυσιολογία του χώρου και των ξεχωριστών στοιχείων των περιοχών είναι λογικό παρεπόμενο, καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση σε κάθε περιοχή έχει τη δύναμη να φέρει αλλαγές στο συγκεκριμένο χώρο.

Από την άλλη μπορεί να διαχωριστεί η περιοχή μελέτης ανάλογα με τις χρήσεις, τη μορφή, τις διαφαινόμενες τάσεις εξέλιξης, το κοινωνικό σύνολο. Αυτός ο διαχωρισμός προσπαθεί να ακολουθήσει την πραγματική τάση της κάθε υποπεριοχής με τις δυνατότητές της. Οι υποπεριοχές αυτές θα μπορούσαν να διαχωριστούν σύμφωνα με το πόσο ο άνθρωπος έχει επέμβει στο κάθε κομμάτι της παραλίας, δηλαδή πόσο διαμορφωμένη είναι ή σύμφωνα με τις χρήσεις για παράδειγμα αν έχει αθλητικές εγκαταστάσεις σε μεγάλη έκταση.

Επίσης η πολυμορφία του παραλιακού μετώπου διαφαίνεται έντονα αν μελετήσει κανείς ξεχωριστά τις κοινωνικές ομάδες που το χρησιμοποιούν. Με βάση αυτό το χαρακτηριστικό μπορούν να γίνει μελέτη με βάση τα δεδομένα ότι υπάρχουν περιοχές που χρησιμοποιούνται έντονα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και είναι απομονωμένες το χειμώνα.

4.2. Διοικητικός διαχωρισμός του παραλιακού μετώπου του Σαρωνικού

Η περιοχή μελέτης, όπως έχει παρουσιαστεί παραπάνω και φαίνεται στην εικόνα, διαρθρώνεται διοικητικά σε επτά δήμους, οι οποίοι θα αναλυθούν στην παρούσα υποενότητα.

Εικόνα 3. Διοικητικός Διαχωρισμός Αττικής (πηγή: el.wikipedia.org).

4.2.1. Δήμος Μοσχάτου – Ταύρου

Η έξοδος του δήμου Μοσχάτου – Ταύρου στη θάλασσα είναι πολύ σημαντική για έναν ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένο δήμο, όπως ο δήμος Μοσχάτου. Το παραλιακό του μέτωπο εκτείνεται από τον ποταμό Κηφισό μέχρι τον Ιλισσό. Η έκταση του δήμου είναι περίπου 5.240 στρέμματα, ενώ ο πληθυσμός του ανερχόταν το 2001 στους 39.870 κατοίκους και τα προσωρινά αποτελέσματα της απογραφής του 2011 δίνουν 39.900. Η πυκνότητα δε του μόνιμου πληθυσμού ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο είναι 8.966.

Το θαλάσσιο μέτωπο του δήμου Μοσχάτου είναι μία ενιαία ακτή, οποία ξεκινάει αμέσως μετά τις εγκαταστάσεις του Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας. Προοριζόταν για χώρο πρασίνου και αθλητισμού, χωρίς να έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα. Υπάρχουν όμως δύο γήπεδα ποδοσφαίρου και καλαθοσφαίρισης.

Εικόνα 4. Παραλιακό μέτωπο δήμου Μοσχάτου και δήμου Καλλιθέας (πηγή: Google Maps).

4.2.2. Δήμος Καλλιθέας

Ο δήμος Καλλιθέας γειτνιάζει δυτικά με το δήμο Μοσχάτου – Ταύρου και εκτείνεται ανατολικά μέχρι τη Λεωφόρο Συγγρού, που αποτελεί το σύνορο με το δήμο Παλαιού Φαλήρου. Είναι ένας από τους μεγαλύτερους δήμους της χώρας, όγδοος κατά σειρά σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος δήμος της Αττικής με πληθυσμό 109.609. Τα προσωρινά αποτελέσματα δε του 2011 δείχνουν μια μικρή μείωση καταλήγοντας στους 100.050 κατοίκους, αν και αυτό δεν είναι απόλυτο ακόμη (αναμένονται τα αποτελέσματα που θα δώσει η επεξεργασία των ατομικών ερωτηματολογίων). Βέβαια η πυκνότητα του δήμου παραμένει τεράστια με 21.068 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Η έκταση του δήμου είναι 4.749 στρέμματα.

Στο δήμο Καλλιθέας αναμένεται η αξιοποίηση του πρώην Ιπποδρόμου από το Ίδρυμα Νιάρχος. Σε αυτή τη μεγάλη έκταση θα

φιλοξενηθεί η Εθνική Λυρική Σκηνή και η Εθνική Βιβλιοθήκη. Ο περιβάλλοντας χώρος θα αποτελέσει ένα ενιαίο χώρο 1000 στρεμμάτων πρασίνου, αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού. Από αυτές τις εγκαταστάσεις η Εσπλανάδα οδηγεί στην παραλία, όπου υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου και καλαθοσφαίρισης και το κτίριο Δέλτα.

4.2.3. Δήμος Παλαιού Φαλήρου

Ο επόμενος δήμος, που βρέχεται από το Σαρωνικό είναι ο δήμος Παλαιού Φαλήρου. Το σύνορό της με το δήμο Αλίμου είναι το ρέμα της Πικροδάφνης. Ο πληθυσμός του είναι 64.759 (2001) με πυκνότητα πληθυσμού 13.636. Η έκταση του είναι 4,6 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Εικόνα 5. Άποψη του παραλιακού μετώπου του Π. Φαλήρου (πηγή: hellasga.com).

Η περιοχή του Φλοίσβου στο δήμο Παλαιού Φαλήρου συμπεριλαμβάνεται το Πολιτιστικό Κέντρο, η Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή, η Μαρίνα, το πάρκο των Ελληνικών Τουριστικών Ακινήτων. Η παραλία του Π. Φαλήρου φιλοξενεί πολλές αθλητικές εγκαταστάσεις, τα Ολυμπιακά Ακίνητα με κυριότερο κτίριο αυτό του Τάε Κβον Ντο, τις εγκαταστάσεις της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, αλλά και του

δήμου. Επίσης υπάρχουν κινηματογράφοι, αναψυκτήρια και παιδότοποι. Γενικά στην περιοχή από τα όρια του δήμου Μοσχάτου μέχρι την Εδέμ είναι πολύ έντονη η διαχείριση εκτάσεων και εγκαταστάσεων από ιδιώτες. Από την Εδέμ μέχρι το Μπάτη υπάρχουν παραλίες με εγκαταστάσεις για λουόμενους

4.2.4. Δήμος Αλίμου

Η έκταση του δήμου Αλίμου είναι περίπου 7.500 στρέμματα. Ο πληθυσμός του ανέρχεται στους 38.047 κατοίκους (2001). Το όριο σύνορο με το δήμο Παλαιού Φαλήρου είναι το ρέμα της Πικροδάφνης και η οδός Πυθαγόρα, ενώ με το δήμο Ελληνικού όριο αποτελεί το τέως αεροδρόμιο.

Η συνολική έκταση της παραλιακής ζώνης του δήμου Αλίμου είναι 240.000 τετραγωνικά μέτρα, εκ των οποίων τα 70.000 τετραγωνικά μέτρα είναι για έργα κοινή ωφελείας, όπως χώρους πρασίνου, χώρους άθλησης, αναψυκτήρια, παιδικές χαρές. Η υπόλοιπη έκταση ανήκει στα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα, με 150.000 τετραγωνικά μέτρα, που αντιστοιχούν στις εγκαταστάσεις της μαρίνας και 20.000 τ. μ. , που είναι οι εγκαταστάσεις της παραλιακής ζώνης αναφερόμενη στους λουόμενους.

4.2.5. Δήμος Ελληνικού και Αργυρουπόλεως

Ο Δήμος Ελληνικού και Αργυρουπόλεως πλέον αποτελεί έναν δήμο που βρίσκεται στο επίκεντρο από άποψη χάραξη πολιτικής και μελλοντικής αξιοποίησης. Ο πληθυσμός του 2001 μόνο του δήμου Ελληνικού, που μας ενδιαφέρει στη μελέτη αυτή, είναι 16.740 κάτοικοι, οι οποίοι κατοικούν και δρουν στην καθημερινότητά τους σε 1.920 στρέμματα.

Εικόνα 6. Πανοραμική άποψη του δήμου Ελληνικού
(πηγή:greekfinanceforum.com).

Τα υπόλοιπα 5.500 στρέμματα του δήμου δεν είναι άλλα από τις εγκαταστάσεις του πρώην αερολιμένα και των Ολυμπιακών ακινήτων, καθώς και οι εγκαταστάσεις της 129 Πτέρυγας Υποστήριξης της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας και της πρώην Αμερικανικής Βάσης. Ο δήμος Ελληνικού-Αργυρουπόλεως, όπως διαρθρώνεται σήμερα υπολογίζεται ότι το 2011 θα έχει πληθυσμό 52.330 με πυκνότητα 3.343.

Επίσης στην παραλιακή ζώνη του δήμου Ελληνικού υπάρχουν οι αθλητικές εγκαταστάσεις του Αθλητικού Κέντρου του Αγίου Κοσμά, που ανήκει στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. Ταυτόχρονα στις εγκαταστάσεις αυτές εκτός από τις αθλητικές δραστηριότητες υπάρχουν κέντρα διασκέδασης, ένα εστιατόριο, δύο χώροι ελλιμενισμού σκαφών, το κέντρο θαλάσσιων ερευνών και παραλία λουομένων.

4.2.6. Δήμος Γλυφάδας

Ο μεγαλύτερος δήμος της Νοτιοανατολικής Αττικής είναι ο δήμος Γλυφάδας με έκταση 25.366 στρέμματα και πληθυσμό του 2001 80.409 κατοίκους. Ο δήμος Γλυφάδας αποτελεί και τον τελευταίο δήμο που υπάγεται στην περιφερειακή ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών. Η πυκνότητά του είναι 3.429 κάτοικοι σε κάθε τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Στην παραλιακή ζώνη του δήμου υπάρχουν επτά παραλιακά αναψυκτήρια, εκ των οποίων δεν λειτουργούν όλα με άδεια. Επίσης

υπάρχουν μαρίνες με τα βοηθητικά τους κτίσματα, εγκατάσταση μίνι γκολφ και οι εγκαταστάσεις του αθλητικού ναυτικού ομίλου Γλυφάδας (ΑΝΟΓ). Τέλος δεν λείπουν και από αυτό το δήμο τα νυχτερινά κέντρα.

4.2.7. Δήμος Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης

Η διοικητική διαίρεση των δήμων Βάρης, Βουλιαγμένης και Βούλας άλλαξε με το πρόγραμμα Καλλικράτης και συνενώθηκαν σε έναν. Η αλλαγή αυτή που πραγματοποιήθηκε το 2010 δείχνει κατά κάποιων τρόπων ότι θεωρήθηκε ότι οι 3 αυτοί δήμοι αποτελούν μία χωρική ενότητα. Ο πληθυσμός αυτού του δήμου μετά την απογραφή του 2011 υπολογίζεται στις 48.830 και με πυκνότητα πληθυσμού, αρκετά πιο μικρή από τους άλλους δήμους της υπό μελέτη περιοχής, 1.300. Ο δήμος αυτός είναι ο μοναδικός στην περιοχή μελέτης που ανήκει στην περιφερειακή ενότητα Ανατολικής Αττικής. Η έκταση του δήμου είναι 33,94 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Ξεκινώντας από την παραλιακή ζώνη της περιοχής της Βούλας και καταλήγοντας στη Βάρη συναντώνται οι χρήσεις γης, που περιγράφονται παρακάτω. Οι εγκαταστάσεις του ΠΙΚΠΑ, οι κατασκηνώσεις των Ελληνικών Τουριστικών Ακινήτων 300 θέσεων. Επίσης η Α΄ και Β΄ Πλαζ Βούλας, που χωρίζονται από κοινόχρηστο χώρο περιπάτου, αναψυχής με εστιατόριο, αναψυκτήριο και νυχτερινά κέντρα. Τέλος στην παραλία Βούλας υπάρχει ναυτικός όμιλος, για ιστιοπλοΐα, καταδύσεις και ερασιτεχνική αλιεία.

Εικόνα 7. Μαρίνα Βουλιαγμένης (πηγή: new.travelling.gr).

Στο παραλία του πρώην δήμου Βουλιαγμένης εκτός από τις ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, υπάρχει η μαρίνα Βουλιαγμένης, Η παραλία λουομένων της εταιρείας Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα και ο ναυτικός όμιλος Βουλιαγμένης. Τέλος οι εκτάσεις της Πολεμικής Αεροπορίας.

Στη Βάρη η παραλιακή ζώνη χαρακτηρίζεται από παραλίες λουομένων, φυσικά λιμανάκια και βραχώδεις παραλίες, οι οποίες χρησιμοποιούνται και αυτά για ελεύθερη κολύμβηση, καθώς και από παραλίες, που ανήκουν στα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα.

Κεφάλαιο 5ο

Συνεντεύξεις κατοίκων και επισκεπτών
στην παραλία του Σαρωνικού κόλπου

5.1. Εισαγωγή

Το θεσμικό πλαίσιο και τα νομικά κείμενα που όριζαν και ορίζουν την πολιτική στην περιοχή της παραλιακής ζώνης της δυτικής Αττικής δεν δείχνουν σήμερα να είναι αρκετά, ώστε να καλύψουν τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τα όνειρα των πολιτών για την πόλη τους. Οι πολιτικές που χαράχθηκαν σε διάφορες στιγμές της σύγχρονης ιστορίας απέτυχαν. Και για το λόγο αυτό η ανάγκη πλέον για ένα νέο ρυθμιστικό ήταν πέραν από κρίσιμη.

Για άλλη μια φορά θα αναρωτηθεί κανείς για το αν οι αρχές του νέου ρυθμιστικού θα καλύψουν τις αναγκαιότητες και θα καταλήξουν σε ποθητές λύσεις. Από την άλλη δεν μπορεί να είναι κανείς βέβαιος για το αν θα εφαρμοστεί το νέο ρυθμιστικό μέσα από δράσεις και νόμους που θα το πιστοποιούν.

Η ίδια ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον του παραλιακού μέτωπου υπήρξε και την περίοδο μετά την ανάληψη των ολυμπιακών αγώνων. Τί επιτεύχθηκε όμως; Επιθυμία της πολιτείας ήταν να δημιουργηθεί στην παραλιακή ζώνη ένας πόλος έλξης, με ιδιαίτερα έργα και ειδικές αναπλάσεις ώστε να ξαναζωντανέψει η παραλία. Την εποχή εκείνη θεωρήθηκε ως η καλύτερη λύση με όραμα όλων, η Αθήνα να παίξει το ρόλο μίας πρωτεύουσας με διεθνή προβολή και κύρος. Συνεχίζουν οι πολίτες της πόλης να πιστεύουν σε αυτή τη λύση ή η εποχή άλλαξε; Η απομάκρυνση του αεροδρομίου από το Ελληνικό δεν έκανε πολλούς πολίτες να ονειρευτούν ότι ήταν η ώρα να αποκτήσουν στη γειτονιά και στην περιοχή τους ένα χώρο πρασίνου, αναψυχής και άθλησης;

Πρέπει μάλλον να αποδεχθούν όλοι ότι είναι δύσκολο να ανακτήσει η Αθήνα το παραλιακό της μέτωπο και η Αττική την δυτική παραλιακή της ζώνη διότι για να επιτευχθεί δεν αρκεί μία εμπνευσμένη πολιτική κίνηση ούτε καινούριες παρεμβάσεις, αν και είναι απαιτητές, χρειάζεται τη συμμετοχή των πολιτών και την επιθυμία τους να ζήσουν κοντά στη θάλασσα. Το τοπίο στο πέρασμα των δεκαετιών έχει αλλοιωθεί πολλές φορές στο όνομα της ανάπτυξης και στην επιθυμία των εκάστοτε κυβερνώντων για εντυπωσιακά έργα μεγάλης κλίμακας.

Επίσης το παραλιακό αυτό μέτωπο θυσιάστηκε πολλαπλά διότι ανήκει σε μία πόλη που είναι πρωτεύουσα και έχει προσπαθήσει πολλές φορές στη σύγχρονη ιστορία της να παίξει το ρόλο της μητρόπολης, της πόλης θέλγητρο όχι μόνο στο εσωτερικό των ελληνικών συνόρων, αλλά στη νοτιοανατολική Ευρώπη, σε ολόκληρη την Ευρώπη και ακόμη πιο έντονα θεωρήθηκε υψηλός στόχος η παγκόσμια προβολή της. Νομίζω ότι κανείς δεν θα ξεχάσει πώς η Αθήνα κυνήγησε την παγκόσμια

σύγχρονη αναγνώριση μέσα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ένα μεγάλο κομμάτι των δρώμενων αυτού του παγκόσμιου γεγονότος λάμβαναν χώρα στον Αγ. Κοσμά, στο Ελληνικό, στον Φαληρικό Όρμο. Ήταν ένα ελληνικό εθνικό ζήτημα η επιτυχία των αγώνων και η επιτυχής κατασκευή των έργων. Όμως ανεξαρτήτως της επιτυχίας των αγώνων, αυτό που μένει πίσω, όταν τα φώτα σβήνουν είναι πάντοτε διαφορετικό.

Μάλλον, είναι η στιγμή να σκεφτούμε για ποιον γίνονται όλα αυτά τα έργα. Εάν όλες αυτές οι μελέτες που έχουν γίνει είχαν ως βάση τους τον άνθρωπο, τον κάτοικο, το γείτονα, τον πολίτη, που αρθρώνει την κοινωνία και το περιβάλλον, θα ήταν σίγουρα πιο επιτυχημένες και θα αποτελούσαν τη βάση για τις κάθε φορά αλλαγές και παρεμβάσεις που χρειαζόνταν. Δεν θα υπήρχε μία τόσο έντονη αλλοίωση του περιβάλλοντος, η οποία πάντοτε έχει αντίκτυπο πρώτα στον κάτοικο και τη γύρω του φύση. Εάν οι άνθρωποι των γειτονικών περιοχών δεν απολαμβάνουν, επισκέπτονται και προστατεύουν την παραλία τους, τότε η περιοχή δεν μπορεί να κρατηθεί ζωντανή παρά το γεγονός ότι έκ των πραγμάτων αποτελεί έναν πόλο έλξης από ολόκληρη την Αττική.

Για τους λόγους αυτούς κρίθηκε πάρα πολύ σημαντικό στα πλαίσια της εργασίας αυτής να προσεγγιστούν οι κάτοικοι των δήμων της παραλιακής ζώνης.

Εάν θέλει να καταλάβει κανείς οι άνθρωποι πώς αντιλαμβάνονται τον κόσμο γύρω τους και τη ζωή τους, γιατί να μη μιλήσεις μαζί τους; Δεν υπάρχει κάτι πιο άμεσο και αποτελεσματικό. Οι συνεντεύξεις αποτελούν μία από τις σημαντικότερες και πιο αποτελεσματικές μεθόδους έρευνας, που ονομάζεται ποιοτική έρευνα. Αυτή η μέθοδος ακολουθήθηκε σε αυτή τη μελέτη, καθώς κρίθηκε ως καταλληλότερη για τη συγκέντρωση πληροφοριών και στοιχείων της καθημερινότητας των ανθρώπων.

5.2. Ποιοτική έρευνα

Κατά τη διάρκεια μίας συνέντευξης, ο ερευνητής ακούει τί έχουν οι ίδιοι οι άνθρωποι να πουν για τον κόσμο στον οποίον ζουν, τους ακούει να εκφράζουν την οπτική τους και τις απόψεις τους, μαθαίνει για τον τρόπο, που βλέπουν την επαγγελματική τους ζωή και την οικογενειακή τους, για τα όνειρα και τις ελπίδες τους. Η ποιοτική έρευνα μέσω συνεντεύξεων επιχειρεί να κατανοήσει τον κόσμο μέσα από το βλέμμα των ίδιων των ανθρώπων, να ξεδιαλύνει το νόημα των εμπειριών των ανθρώπων και να αποκαλύψει τον κόσμο τους με επιστημονικό τρόπο (Kvale 1996).

Με τη συζήτηση μαθαίνουμε για τους άλλους ανθρώπους, για τις εμπειρίες τους, για τα συναισθήματά τους και για τις ελπίδες τους και για τον κόσμο μέσα στον οποίον ζουν καθημερινά, για τη γειτονιά τους, για το δήμο τους, για το περιβάλλον τους. Με τις συνεντεύξεις αποκαλύπτονται πτυχές της προσωπικότητας των ανθρώπων και αναγνωρίζονται συμπεριφορές.

Το 1972 ο Tuckman όρισε τις συνεντεύξεις ως τη δυνατότητα εισόδου στο τί διαδραματίζεται στο μυαλό των ανθρώπων.

Η συνέντευξη στα πλαίσια της ποιοτικής μεθόδου, όπως αναφέρθηκε και παρά πάνω είναι μία επαγγελματική συζήτηση. Δεν είναι μία καθημερινή απλή συζήτηση διότι αποτελεί το βασικό εργαλείο της έρευνας. Είναι ένας έμμεσος τρόπος συλλογής πληροφοριών αναφορικά με τις αντιλήψεις και τα πιστεύω των ανθρώπων. Η συνομιλία αυτή λαμβάνει χώρα μεταξύ ανθρώπων που δεν γνωρίζονται από πριν, αλλά συναντώνται για πρώτη φορά με αφορμή την έρευνα (Rubin & Rubin, 1995). Επίσης όσο ανοιχτός και αν είναι ο διάλογος στα πλαίσια μίας συνέντευξης ο ερευνητής έχει επιλέξει το θέμα και γενικά προσπαθεί να κρατήσει τις ερωταπαντήσεις στα πλαίσια του ενδιαφέροντός του, ενώ προσπαθεί να μη καθοδηγήσει το διάλογο.

Η γνώση επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό μέσω καλής ακρόασης, έως και ευγενούς αφουγκράσματος των κόσμων των ανθρώπων, τα οποία ο ερευνητής οφείλει να έχει ενθαρρύνει να εκφραστούν (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2008).

5.3. Η έρευνα

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν κατά το μήνα Ιούλιο και Αύγουστο του 2011 σε όλες τους δήμους της υπό μελέτης περιοχής.

Επιλέχθηκαν άτομα τυχαία και οι συνομιλίες πραγματοποιήθηκαν μεταξύ του ερευνητή και ενός ή ορισμένες φορές περισσότερων προσώπων. Οι συνεντεύξεις αριθμούνται γύρω σε 20 σε κάθε δήμο της περιοχής μελέτης. Προσεγγίστηκαν 210 άτομα από τα οποία δέχθηκαν να λάβουν μέρος στην έρευνα τα 150.

Το δείγμα και η επιλογή του είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας σε κάθε ποιοτική έρευνα. Η δειγματοληπτική μέθοδος, που χρησιμοποιήθηκε ονομάζεται στοχοθετημένη δειγματοληψία. Δηλαδή η ποιοτική έρευνα με στοχοθετημένη δειγματοληψία δεν στηρίζεται σε μία τυχαία επιλογή του δείγματος, αλλά η επιλογή των ερωτώμενων γίνεται σκόπιμα με βάση ορισμένα χαρακτηριστικά σχετικά με τις ερωτήσεις της έρευνας. Έτσι, ο ερευνητής επιλέγει ενεργά τους πολίτες με τη μεγαλύτερη εμπειρία και γνώση των θεμάτων της περιοχής που μελετάται. Για αυτό επιλέχθηκαν κάτοικοι των περιοχών μελέτης και επισκέπτες αυτών (Patton, 2002). Δόθηκε μεγάλη βαρύτητα στο να μην αποκλείονται από αυτό συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Για παράδειγμα τηρήθηκε μία ισορροπία στην επιλογή γυναικών και ανδρών που συμμετέχουν στην έρευνα.

Τα άτομα βρέθηκαν σε χώρους της καθημερινότητάς τους και η συζήτηση έγινε ενώ δεν την περίμεναν. Επίσης έγινε προσπάθεια τα άτομα να καλύπτουν όλες τις πιθανές ηλικιακές ομάδες, όσο ο ερευνητής μπορούσε εμπειρικά να το αναγνωρίσει αυτό.

Πολλοί πολίτες ήταν διστακτικοί για την έρευνα ή ίσως δεν πίστεψαν ότι αυτός ήταν ο πραγματικός λόγος, για τον οποίο προσεγγίστηκαν. Ένα σημαντικός αριθμός έδειξε αδιαφορία. Γενικά οι άνθρωποι έδειξαν πολύ έντονα ότι μιλούν με δυσκολία για την καθημερινότητά τους και είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί και ίσως και φοβισμένοι να μιλήσουν, να πουν τί πιστεύουν. Επίσης ένα μεγάλο ποσοστό αν και μίλησε ελεύθερα δεν θεώρησε ότι υπάρχει λόγος να γίνονται έρευνες, αφού άλλοι αποφασίζουν και δεν μπορούν να παρέμβουν πραγματικά οι ίδιοι. Για να αποφευχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο ο σκεπτικισμός αυτός πριν ξεκινήσει η συνέντευξη, αναφέρονταν οι στόχοι αυτής και το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται όλη η εργασία.

Οι συνομιλίες δεν μαγνητοφωνούνταν ώστε ο συνομιλητής να είναι πιο άνετος, να νιώθει ασφαλής, ώστε να ανοιχθεί και να πει ελεύθερα

αυτό που έχει στο νου του. Ως μέσο καταγραφής των συνομιλιών επιλέχθηκαν οι ανώνυμες σημειώσεις από τον ερευνητή, γνωστοποιώντας στον συνομιλητή ότι οι σημειώσεις είναι προσωπικές.

Έγινε προσπάθεια οι συνεντεύξεις να λάβουν χώρο σε ένα όσο το δυνατόν φιλικό επίπεδο, χωρίς όμως να χαθεί ο επαγγελματισμός. Βάση δόθηκε στο να διατηρείτε ζωντανό το ενδιαφέρον των συνομιλητών, ώστε να συνεχίσουν να έχουν τη διάθεση να απαντούν σε όλη τη διάρκεια της συνέντευξης.

Η διάρκεια της κάθε συνέντευξης δεν ήταν προκαθορισμένη. Η καθεμία ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του συνομιλητή κρατούσε από 10 λεπτά έως και 30, ανάλογα με αυτά που είχε να πει ο πολίτης, τις γνώσεις του, τα ενδιαφέροντά του. Παρ' όλα αυτά από την αρχή είχε προκαθοριστεί στον πολίτη ότι η συνέντευξη δεν θα είναι μακροσκελής και πως συνήθως η διάρκεια είναι 15 λεπτά.

Η συνέντευξη στα πλαίσια της έρευνας βασίστηκε σε συζήτηση της καθημερινότητας των πολιτών και αποτελεί μία επαγγελματική συζήτηση. Οι εις βάθος συνεντεύξεις βασίστηκαν σε ημι-δομημένες ερωτήσεις. Οι συνεντεύξεις είχαν το σκοπό της φιλικής συζήτησης με φυσιολογική ροή. Ο ερευνητής μπορεί να διεισδύσει στην προσωπικότητα των πολιτών και να κατανοήσει τις κοινωνικές επιρροές που οι άνθρωποι έχουν δεχθεί (Παπαγεωργίου, 1998).

Οι ερωτήσεις υπήρχαν καταγεγραμμένες από τον ερευνητή και μάλιστα με πολλούς πιθανούς τρόπους, που θα μπορούσαν να τεθούν και με διαφορετική σειρά αυτών. Όμως δεν επέτρεψε στον συνομιλητή του να το γνωρίζει αυτό, ώστε να μην τον καθοδηγεί, αλλά να είναι ελεύθερος να προσεγγίσει τα θέματα. Επίσης, ακόμη και όταν χρειαζόταν να τίθενται κάποια ερωτήματα δεν διατηρούνταν η ίδια σειρά ερωτήσεων από συνέντευξη σε συνέντευξη. Ο κυριότερος στόχος είναι η συζήτηση να είναι ανατροφοδοτούμενη από τις απόψεις που εκφράζονται από τους πολίτες. Τα διάφορα θέματα να έρχονται στο τραπέζι της συζήτησης ως λογικό επακόλουθο για το συνομιλητή. Η συζήτηση είχε απλή δομή με ξεκάθαρα ερωτήματα, έτσι ώστε ο συνομιλητής να μπορεί εύκολα να κατανοήσει το περιεχόμενό τους και να μην επηρεάζεται από την προσωπική άποψη του ερευνητή σε κανένα στάδιο της συζήτησης.

Μερικές φορές δινόταν η εντύπωση από την πλευρά των πολιτών ότι προσπαθούσαν να δώσουν τη σωστή απάντηση και για αυτό κρίθηκε σκόπιμο από την αρχή της συζήτησης να ξεκαθαριστεί, ότι δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα. Πραγματικός σκοπός ήταν να βρεθεί η αλήθεια που κρύβεται μέσα στον κάθε άνθρωπο.

5.3. Ερωτηματολόγιο

Μετά από μελέτη της περιοχής της παραλιακής ζώνης της Αθήνας, αναγνώρισης των προβλημάτων και γενικότερης πληροφόρησης των ιδιομορφιών των περιοχών, ξεκίνησε η σύνταξη των πιθανών ερωτήσεων που θα έπρεπε να τεθούν στο δείγμα των πολιτών της περιοχής. Η διατύπωση των ερωτήσεων δεν ήταν εύκολη διαδικασία, καθώς ο κάθε τρόπος που θα διατυπώνονταν οι ερωτήσεις μπορεί να είχαν επιπτώσεις στις απαντήσεις. Για παράδειγμα μπορεί οι πολίτες να επηρεάζονταν να δώσουν απάντηση προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση. Θεωρήθηκε ιδιαίτερα σκόπιμο ο κάτοικος να αφεθεί να καθοδηγήσει τη συζήτηση και να εκφράσει τα προβλήματα που θεωρεί ότι υπάρχουν στη γειτονιά, την περιοχή και την παραλία.

Κάποια πρώτα αναγνωριστικά στοιχεία δεν τέθηκαν ως ερωτήματα, αλλά αφέθηκαν στην κρίση του ερευνητή να τα διαγνώσει και να καταλήξει σε αυτά μετά από τη συζήτηση, προσμετρώντας όλα τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν κατά τη συνομιλία. Άλλωστε δεν αποτελεί στόχο από τον ερευνητή να μάθει τα προσωπικά στοιχεία του πολίτη, απλώς αυτά θα του φανούν χρήσιμα, στο να κατανοήσει καλύτερα τον άνθρωπο και πολλές φορές να καταλάβει από πού ορμώμενος διατηρεί μια συγκεκριμένη στάση στη θεματολογία της συζήτησης. Τέτοια στοιχεία είναι τα εξής:

- η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκει ο ερωτώμενος. Η ηλικία μπορεί να φανερώσει σε συνδυασμό και με άλλα στοιχεία ορισμένες συνήθειες του συνομιλητή ή να αποκλείσει την ενασχόλησή του με κάποια θέματα. Επίσης, η εμπειρία του ή η έλλειψη αυτής μπορεί να ανοίξει νέες πτυχές στη συζήτηση.
- το επάγγελμά ή η απασχόληση του ή αν είναι άνεργος. Ορισμένοι συνομιλητές συναντήθηκαν στους χώρους εργασίας τους, όπως σε εμπορικό κατάστημα, εστιατόριο, περίπτερο, αναψυκτήριο και άλλα, οπότε και έγινε γνωστή η εργασία τους. Άλλοι κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ανέφεραν την απασχόλησή τους από μόνοι τους. Αυτό συναντήθηκε σε φοιτητές και σε επισκέπτες της περιοχής.

Ο βασικός σκελετός των ζητημάτων που έπρεπε να αναφερθούν από τον ερευνητή και να σχολιασθούν από τον ερωτώμενο είναι τα παρακάτω:

1. Αρχικά κάποια στοιχεία για τον εαυτό του όπως

- a. αν είναι μόνιμος κάτοικος της περιοχής όπου έγινε η συνέντευξη ή αν είναι επισκέπτης,

- β. Αν είναι μόνιμος κάτοικος η κατοικία είναι θερινή ή μόνιμη,
 - γ. Πόσα χρόνια ζει στην περιοχή
 - δ. Οικογενειακή κατάσταση
2. Τα ερωτήματα κινήθηκαν στις παρακάτω γραμμές
- α. Υπάρχουν λειτουργίες στην παραλιακή ζώνη της περιοχής σας που θεωρείται ότι είναι κατάλληλες για εσάς;
 - β. Αν ναι πιστεύετε ότι είναι εύκολη η πρόσβαση σε αυτές;
 - γ. Πόσο συχνά επισκέπτεστε την παραλία;
 - δ. Τί γνωρίζεται για τη ρύπανση του υδάτινου περιβάλλοντος του παραλιακού μετώπου του Σαρωνικού; Υγρά απόβλητα.
 - ε. Θεωρείτε ότι η ηχορύπανση είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα; Τί νομίζετε ότι το εντείνει;
 - στ. Υπάρχουν κυκλοφοριακά προβλήματα; Υψηλός φόρτος κυκλοφορίας στις οδούς που χρησιμοποιείται για να προσεγγίσετε την εργασία σας ή την ψυχαγωγία σας; Υπάρχουν χώροι στάθμευσης ή υπάρχει ανάγκη για νέους;
 - ζ. Χρησιμοποιείτε το τραμ; Θεωρείτε ότι βοήθησε στην αποσυμφόρηση της Λ. Ποσειδώνος και των γύρω δρόμων;
 - η. Υπάρχει όχληση από μαρίνες και παραλιακά κέντρα διασκέδασης;
 - θ. Χρησιμοποιείτε τους κοινόχρηστους χώρους και αν ναι πως;

Με τις συνεντεύξεις αυτές συγκεντρώθηκαν πραγματικά στοιχεία, τα οποία αναλύθηκαν κατάλληλα, ώστε να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα, τα οποία θα αφορούν τη σχέση των πολιτών, κατοίκων και επισκεπτών, με την παρούσα κατάσταση του παραλιακού μετώπου της Αθήνας.

Η επεξεργασία ήταν χρονοβόρα και δύσκολη γιατί δεν υπήρχε σταθερό ερωτηματολόγιο ώστε να μπορούν αποκωδικοποιηθούν αμέσως οι απαντήσεις.

5.4. Ανάλυση συνεντεύξεων

5.4.1. Το δείγμα

Όπως αναφέρεται και παραπάνω, ο συνολικός αριθμός του δείγματος ήταν 150 άτομα, τυχαία επιλεγμένα.

Από την ανάλυση των συνεντεύξεων απορρίφθηκαν και δεν προσμετρήθηκαν αυτές κατά τις οποίες ο συνομιλητής δεν έδειχνε ενδιαφέρον από την αρχή της συνέντευξης ή το έχασε κατά τη διάρκεια αυτής. Έτσι οι απαντήσεις του ήταν μονολεκτικές ή έτσι τοποθετημένες ώστε να αποφύγει την περαιτέρω συζήτηση. Οι συζητήσεις αυτές ήταν 14.

Οι υπόλοιπες 136 συνεντεύξεις αντιστοιχούν σε 71 γυναίκες και σε 65 άνδρες. Η διαφορά αυτή μεταξύ γυναικών και ανδρών δε θα φέρει ανεπιθύμητες συνέπειες στα αποτελέσματα, καθώς ο πληθυσμός σε όλους τους δήμους της υπό μελέτης περιοχής αριθμεί περισσότερες γυναίκες σε αυτή την αναλογία και έτσι το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό. Καταγράφηκαν όλες με την ίδια βαρύνουσα σημασία.

Οι απαντήσεις ορισμένων ερωτήσεων ομαδοποιήθηκαν, όπου αυτό ήταν δυνατό. Οι υπόλοιπες σημειώθηκαν ξεχωριστά και έτσι θα παρουσιαστούν στα αποτελέσματα.

5.4.2. Ηλικιακές ομάδες

Μελετώντας τις συνεντεύξεις, αρχικά έπρεπε να χωρισθούν στις ηλικιακές ομάδες των ερωτώμενων και έπειτα να σημειωθεί η οικογενειακή κατάσταση του καθενός. Οι ηλικιακές ομάδες χωρίστηκαν ως εξής:

A. 20-35 ετών

B. 35-50 ετών και

Γ. 50 και επάνω ετών.

Ο διαχωρισμός των ηλικιών έγινε σε τρεις ομάδες με γνώμονα τις συνήθειες των πολιτών. Οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν από τα άτομα που απαρτίζουν την κάθε ομάδα ακολουθούσαν την ίδια λογική και πολλές φορές ήταν κοινή. Αντίθετα συναντώνται αρκετές διαφορές στις απαντήσεις μεταξύ της μίας και της άλλης.

Άτομα ηλικίας κάτω των 20 ετών δεν μπόρεσαν να προσεγγιστούν για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον η συνάντηση με τα άτομα αυτά δεν ήταν εύκολη. Πιθανά δεν βρέθηκαν τα σημεία όπου κυκλοφορούν. Αλλά και αυτοί που εντοπίστηκαν αρνήθηκαν αμέσως να συμμετάσχουν στην έρευνα, δείχνοντας αδιαφορία.

5.4.3. Οικογενειακή κατάσταση / Τόπος διαμονής

Στην οικογενειακή κατάσταση σημειώθηκαν οι ανύπαντροι-ες και μη, καθώς και η ύπαρξη παιδιών ή μη. Η ερώτηση αυτή σε συνδυασμό με το πού κατοικεί ο συνομιλητής βοήθησε στη διεύρυνση της συλλογής χρήσιμων στοιχείων για την ποιοτική έρευνα. Έτσι έγινε μία προσπάθεια να κατανοήσει ο ερευνητής εάν και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας κατοικούν στην περιοχή μελέτης ή την επισκέπτονται συχνά. Δηλαδή εάν η καθημερινότητα του ίδιου του ερωτώμενου, της οικογένειας και των φίλων του συνδέονται άμεσα με το παραλιακό μέτωπο της Αθήνας.

Η προσπάθεια αυτή έγινε με δύο απώτερους στόχους. Πρώτα από όλα, να γίνει κατανοητό το περιβάλλον στο οποίο ζει ο κάθε πολίτης, που έδωσε συνέντευξη και να συλλεχθούν στοιχεία για τα ερεθίσματα που λαμβάνει καθημερινά. Δεύτερον ο ερευνητής εκτός από τα άτομα που πήρε συνέντευξη κατάφερε να συλλέξει στοιχεία, απόψεις, γνώμες, προβληματισμούς έμμεσα, τα οποία ναι μεν δεν προσμετρήθηκαν στην έρευνα, αλλά έπαιξαν το ρόλο της επαλήθευσης ότι το δείγμα του είναι αντιπροσωπευτικό και ότι δεν υπάρχει κάτι βασικό, το οποίο δεν λαμβάνεται υπόψιν στην ποιοτική έρευνα, που πραγματοποιήσε.

Έτσι, το μεγαλύτερο μέρος (σε ποσοστό 60% περίπου) των ερωτώμενων αποτελούταν από παντρεμένους με 2 ή 3 παιδιά, που διέμεναν στον δήμο όπου συναντήθηκαν για την συνέντευξη και άρα επισκέπτονταν την δεδομένη στιγμή.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ένα σημαντικό ποσοστό ανύπαντρων, οι οποίοι διαμένουν σε άλλο παραλιακό δήμο αλλά επισκέπτονταν τον γειτονικό τους (για λόγους διασκέδασης, όπως αναλύεται και παρακάτω).

5.4.4. Τύπος κατοικίας (Μόνιμη ή Παραθεριστική)

Παραθεριστική κατοικία συναντήθηκε μόνο από τη Βουλιαγμένη μέχρι τον Αγ. Δημήτριο, δηλαδή στο σημερινό δήμο Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης. Η μόνιμη κατοικία στον δήμο αυτόν παρατηρήθηκε σε ποσοστό 80%, ενώ η παραθεριστική μόλις 20%, επομένως

συμπεραίνουμε ότι η έρευνα διεξήχθη ουσιαστικά σε μόνιμους κατοίκους της παραλίας.

Όσοι ερωτήθηκαν στους υπόλοιπους δήμους, είναι μόνιμοι κάτοικοι και δεν διαθέτουν παραθεριστική κατοικία σε άλλο παραλιακό δήμο.

5.4.5. Λειτουργίες / Δραστηριότητες στην παραλιακή ζώνη

Στο ερώτημα εάν θεωρούν οι πολίτες ότι υπάρχουν λειτουργίες στην παραλία κατάλληλες για χρήση από αυτούς, γενικά η απάντηση ήταν θετική. Φυσικά οι επισκέπτες απάντησαν όλοι θετικά, καθώς βρίσκονται στην παραλία για συγκεκριμένες δράσεις που τις επιθυμούν, όπως για κολύμβηση, για αναψυχή ή για την εξάσκηση κάποιου αθλήματος.

Η πιο συχνή απάντηση για το ποια λειτουργία θεωρούσαν κατάλληλη για αυτούς ήταν η κολύμβηση στην θάλασσα, που φυσικά αποτελεί μία χρήση εποχική, περίπου από το Μάιο έως τον Σεπτέμβριο. Υπήρξαν και δέκα άτομα τα οποία απάντησαν ότι είναι και χειμερινοί κολυμβητές.

Η αμέσως επόμενη πιο συχνή απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι για λόγους αναψυχής και εστίασης. Και αυτή η χρήση όμως διαφάνηκε από τις απαντήσεις ότι είναι πολύ πιο έντονη κατά τους ανοιξιάτικους και θερινούς μήνες. Η απάντηση αυτή καταδεικνύει ότι οι πολίτες προτιμούν τις λειτουργίες, που είναι οργανωμένες και δημιουργούν περιορισμούς.

Και για τις δύο παραπάνω λειτουργίες επάνω από τους μισούς ερωτώμενους απάντησαν ότι έχουν μειώσει αισθητά τις επισκέψεις τους σε όλο το μήκος του παραλιακού μετώπου της πρωτεύουσας για οικονομικούς λόγους. Τα εστιατόρια, οι καφετέριες, οι οργανωμένες ακτές της παραλίας παραμένουν ιδιαίτερα ακριβά και δεν θεωρούν ότι αξίζει να τα επισκεφθούν παρά το γεγονός ότι θα ήθελαν να βρίσκονται σε ένα παραθαλάσσιο μαγαζί ή σε μία ακτή που τους προσφέρει ορισμένες ανέσεις.

5.4.6. Πρόσβαση στην παραλία

Εκτός από τον οικονομικό περιορισμό, οι πολίτες αντιμετωπίζουν και τον χωρικό περιορισμό, όπως διαφαίνεται από τις απαντήσεις τους.

Εικόνα 8. Έλλειψη διαβάσεων κατά μήκος των γραμμών του τραμ (πηγή: flickrhivemind.net).

Η χρήση αυτοκινήτου για να προσεγγίσει κανείς την παραλία διασχίζοντας την Λεωφόρο Ποσειδώνος είναι πέραν από απαιτητή. Για τους επισκέπτες αυτό είναι λογικό, αλλά δυστυχώς αυτό ισχύει και για τους κατοίκους. Η έλλειψη διαβάσεων και ο κυκλοφοριακός φόρτος της ταχείας κυκλοφορίας λεωφόρου κάνει την διέλευση των πεζών μία πολύ δύσκολη υπόθεση έως ανίκανη ακόμη και για αυτούς που ζουν ιδιαίτερα κοντά.

Ένα επίσης σημαντικό πρόβλημα πρόσβασης είναι η ύπαρξη συρματοπλεγμάτων και άλλου είδους περιφράξεων, τα οποία εμποδίζουν την συνέχεια στην παραλία, τον περίπατο των επισκεπτών και την είσοδο σε ορισμένες παραλίες. Βεβαίως, σε αρκετές από τις παραλίες τα συρματοπλέγματα αφαιρέθηκαν τα τελευταία δύο χρόνια αλλά υπάρχουν πολλές πλαζ περιφραγμένες μέχρι σήμερα.

Εικόνα 9. Συρματοπλέγματα και περίφραξη στην παραλία του Αγ. Κοσμά (πηγή: ΟΡΣΑ).

5.4.7. Συχνότητα επισκεψιμότητας

Το ήμισυ των συνομιλητών δήλωσε ότι επισκέπτεται την παραλία του δήμου του ή όμορων τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Ένα ποσοστό 30% την επισκέπτεται περίπου μια φορά τον μήνα, ενώ το 10% μόλις μερικές φορές το χρόνο ή καθόλου, οπότε η παραλιακή ζώνη δεν αποτελεί ένα έντονο κομμάτι της καθημερινότητάς τους.

Σαν έντονος παράγοντας επισκεψιμότητας αναφέρθηκε η εποχή του έτους, αφού σχεδόν όλοι οι κάτοικοι επισκέπτονται την παραλία κυρίως μόνο κατά την διάρκεια της άνοιξης και του καλοκαιριού και κάποιοι ίσως και το φθινόπωρο.

5.4.8. Ρύπανση υδάτων

Οι περισσότεροι κάτοικοι θεωρούν τα κολυμβητικά ύδατα των παραλιών καθαρά και εμπιστεύονται την ταυτοποίηση του Υπουργείου Περιβάλλοντος. Πολλοί δηλώνουν ότι πολλές φορές παρατηρούν σκουπίδια και φύκια στις ακτές, αλλά δεν το θεωρούν ανησυχητικό.

Εντύπωση επίσης προκαλεί η στάση πολλών λουόμενων, οι οποίοι δεν φαίνεται να προβληματίζονται καθόλου αν τα νερά είναι κατάλληλα

για κολύμβηση ή όχι, δηλώνοντας ότι θα συνεχίσουν να επισκέπτονται τις εγγείες παραλίες, ανεξάρτητα από τις εκάστοτε δημοσιεύσεις.

5.4.9. Ηχορύπανση

Όσον αφορά τις περιοχές κατοικίας, οι κάτοικοι φαίνεται να αντιμετωπίζουν προβλήματα θορύβου κυρίως λόγω των οδικών αξόνων και των νυχτερινών κέντρων. Σε δυσμενέστερη θέση βρίσκονται όσοι διαμένουν πλησίον της λεωφόρου Ποσειδώνος, ενώ οι υπόλοιποι δεν αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα ηχορύπανσης. Η κατάσταση γίνεται χειρότερη τις ώρες αιχμής, τους καλοκαιρινούς μήνες, τα σαββατοκύριακα και τις μέρες αργιών.

Υπήρχαν και οι επισημάνσεις ότι η λεωφόρος Ποσειδώνος λειτουργεί σε πολλά σημεία ως διαχωριστικό μεταξύ της περιοχής κατοικίας και αυτής της αναψυχής και διασκέδασης, δηλαδή σε περιοχές όπου τα κέντρα διασκέδασης βρίσκονται κάτω από την λεωφόρο, στην μεριά της θάλασσας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι κάτοικοι δεν έχουν πρόβλημα με τα κέντρα διασκέδασης, αφού ο θόρυβος δεν φτάνει έως τις κατοικίες.

5.4.10. Μέσα Μεταφοράς / Τράμ

Από το σύνολο των κατοίκων, λίγοι απάντησαν ότι επισκέπτονται την παραλία χωρίς τη χρήση αυτοκινήτου και αυτοί είναι ορισμένοι κάτοικοι του δήμου Παλαιού Φαλήρου και Βάρκιζας. Αυτό σημαίνει ότι το αυτοκίνητο είναι το κατά πλειοψηφία μέσο μεταφοράς προς την παραλία.

Όμως, η υψηλή χρήση των Ι.Χ. εντείνει και το πρόβλημα της στάθμευσης στα μέρη της παραλιακής ζώνης, ακόμα και σε αυτά που είναι ειδικά διαμορφωμένα ως χώροι στάθμευσης. Πολλές φορές ενώ υπάρχει χώρος στάθμευσης έξω από κάποιες εγκαταστάσεις και χώρους αναψυχής αυτός δεν είναι ελεύθερος και δεν επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες των επισκεπτών, ειδικά κατά την διάρκεια των σαββατοκύριακων του καλοκαιριού.

Εικόνα 10. Χάρτης σταθμών του τραμ (πηγή: Τραμ ΑΕ).

Σχετικά με το τραμ, το χρησιμοποιούν οι κάτοικοι των παραλιακών δήμων περισσότερο για να επισκεφθούν το κέντρο της Αθήνας και αρκετοί από το δήμο Βάρης- Βουλιαγμένης για να φθάσουν στο Παλιό Φάληρο. Συνεπώς οι γραμμές του τραμ εξυπηρετούν μόνο την κατά μήκος διάσχιση της ακτής και την μετάβαση στο κέντρο της Αθήνας, και όχι την μεταφορά εντός δήμου ή από τις γειτονιές στην παραλία.

Παρά το γεγονός ότι το χαρακτηρίζουν αρκετοί πολίτες πολύ αργό μεταφορικό μέσο, παρατηρείται μια ολοένα αύξηση της χρήσης του.

5.4.11. Όχληση από μαρίνες και κέντρα διασκέδασης

Οι πολίτες ηλικιών από 20 έως 50 ετών έδειξαν πολύ μεγαλύτερη ανοχή στα παράνομα κέντρα διασκέδασης, που είναι εγκατεστημένα στην παραλία. Αντιθέτως, η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών άνω των 50 ετών θεωρούν την ύπαρξή τους απαράδεκτη και συμφωνούν στην απομάκρυνσή τους. Βέβαια ίσως σε αυτό να παίζει ρόλο και το γεγονός ότι στις δύο πρώτες ηλικιακές ομάδες συμπεριλαμβάνονταν και ένας μεγάλος αριθμός επισκεπτών, οι οποίοι ορισμένες φορές επισκέπτονται την παραλία για τα κέντρα διασκέδασης.

Τα προβλήματα που προκαλούνται από τα κέντρα νυχτερινής διασκέδασης είναι αποδεκτά και αναγνωρίσιμα σχεδόν από όλο το δείγμα, απλώς άλλοι τα θεωρούν ιδιαίτερα σημαντικά και τα καταδεικνύουν με αυστηρότητα, ενώ ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό δείχνει να αδιαφορεί και να είναι ανεκτικό σε αυτά. Για παράδειγμα συναντήθηκαν γονείς, οι οποίοι ενώ αποδοκιμάζουν την λειτουργία των κέντρων αυτών, είναι διαλλακτικοί γιατί προτιμούν τα παιδιά τους όταν βγαίνουν να πηγαίνουν κάπου κοντά στο σπίτι και έτσι οι ίδιοι ανησυχούν λιγότερο.

5.4.12. Χρήση κοινόχρηστων χώρων

Η πλειοψηφία των κατοίκων επιλέγουν να επισκεφθούν τις ανοιχτές δημόσιες παραλίες, να περπατήσουν κατά μήκος των πεζοδρομίων, των ακτών και των μικρών χώρων πρασίνου.

Ένας μικρός αριθμός χρησιμοποιεί τις υπαίθριες αθλητικές εγκαταστάσεις, των οποίων ο αριθμός όμως είναι περιορισμένος. Οι ίδιοι δηλώνουν ότι θα ήθελαν περισσότερους χώρους άθλησης, ίσως με εναλλακτικά σπόρ.

Επίσης, κάποιοι ανέφεραν την επισκεψιμότητα σε παιδικές χαρές, οι οποίες όμως είναι εξίσου περιορισμένες, ενώ υπάρχουν αναξιοποίητοι χώροι που θα μπορούσαν να μετατραπούν σε χώρους ψυχαγωγίας για τα παιδιά.

5.5. Συνολικές διαπιστώσεις συνεντεύξεων

Κατά την εκτέλεση μιας τέτοιας ποιοτικής μεθόδου έρευνας, οι ικανότητες του ερευνητή παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο, τόσο στην πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, όσο και στην μετέπειτα επεξεργασία τους. Ο ερευνητής θα πρέπει να συνδυάσει με ένα λογικό τρόπο όλα τα δεδομένα και τα στοιχεία που έχει στα χέρια του και να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα από αυτά που παρατηρεί. Μετά τη συλλογή των δεδομένων προσπαθεί να τα ερμηνεύσει, φτάνοντας σε λογικά και χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με το θέμα που μελετά.

Η προσωπικότητα και οι απόψεις του ερευνητή δεν πρέπει να επηρεάζουν τα συμπεράσματα, αλλά να διαμορφώνονται από αυτά ούτως ώστε η δική του γνώση και αντίληψη να ωριμάζει. Έτσι, μπορεί να αντιληφθεί και να σχολιάσει επαρκώς τα ευρήματά του.

Όσον αφορά στα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας, προέκυψε γενικά ότι οι κάτοικοι των παραλιακών δήμων θεωρούν ότι είναι τυχεροί που βρίσκονται τόσο κοντά στη θάλασσα. Είναι ένα προνόμιο για αυτούς να ζουν στον κεντρικό ιστό της Αθήνας και παράλληλα να έχουν την πολυτέλεια της παραλιακής ζώνης. Αλλά και πάλι αυτό δεν αντικατοπτρίζει όλοι την αλήθεια γιατί κατά την διάρκεια των συζητήσεων οι πιο ειλικρινείς παραδέχθηκαν ότι πιο πολύ έχουν τη δυνατότητα να βρεθούν στην παραλία παρά να το κάνουν. Δηλαδή η πραγματική χρήση είναι πολύ λιγότερο από ό,τι νομίζουν ή θα ήθελαν. Φυσικά, σε αυτό συντελούν οι μειωμένες δυνατότητες για δραστηριότητες, η έλλειψη καθαριότητας, και γενικά το ακατάλληλο περιβάλλον.

Η πιο διαδεδομένη χρήση κατά μήκος της παραλίας είναι η κολύμβηση και ακολουθούν οι τρόποι διασκέδασης όπως τα κέντρα διασκέδασης και οι καφετέριες. Επίσης, η παραλία φαίνεται να έχει εποχιακό χαρακτήρα αφού η επισκεψιμότητά της είναι αυξημένη κατά τους εαρινούς και καλοκαιρινούς μήνες.

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα συμπεράσματα είναι ότι πολλές λειτουργίες της παραλίας ανταποκρίνονται μόνο σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, αποκλείοντας τις οικονομικά ασθενέστερες. Επομένως, το παραλιακό μέτωπο της πόλης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ανοιχτός κοινόχρηστος χώρος σε όλους τους κατοίκους, ούτε και απόλυτα προσβάσιμος. Οι περιφράξεις, η έλλειψη διαβάσεων και πεζογεφυρών δυσχεραίνουν την προσβασιμότητα των επισκεπτών, και ιδιαίτερα όσων φθάνουν πεζοί από τους πλησίον δήμους.

Σχετικά με τα κέντρα διασκέδασης και αναψυχής, φαίνεται να μην δημιουργούν ιδιαίτερο πρόβλημα, ιδίως όταν βρίσκονται κάτω από την

λεωφόρο Ποσειδώνος. Μάλιστα, αποτελούν έναν σημαντικό λόγο για τους νεότερους να επισκεφτούν την παραλιακή ζώνη.

5.6. Προτάσεις δήμων (δυνατότητες)

Οι συνεντεύξεις των πολιτών και κατοίκων δεν είναι οι μόνες, που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια αυτής της εργασίας. Η άποψη των διοικούντων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ήταν το δεύτερο κομμάτι τις σειρές των συνεντεύξεων. Η επαφή με την τοπική αυτοδιοίκηση είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη, αφού είναι ίσως ο αντιπροσωπευτικότερος γνώστης και ταυτόχρονα διαχειριστής των τοπικών προβλημάτων, ενώ συνάμα επηρεάζεται από την καθημερινή επικοινωνία με τους κατοίκους, ως δέκτης όλων των ζητημάτων, που απασχολούν τους πολίτες. Επίσης, ένα βασικό σημείο, που τους διαφοροποιεί από τους πολίτες είναι ότι ασκούν πολιτική, οπότε οι προτάσεις τους έχουν άλλη βαρύτητα, είναι ιδέες, που πρέπει να μπορούν να υλοποιηθούν ή να βαίνουν προς υλοποίηση. Το ενδιαφέρον, λοιπόν, των προτάσεων τους είναι μεγάλο και γνωρίζουν καλύτερα από κάθε άλλον τις δυνατότητες του δήμου, που είναι επικεφαλής.

Έτσι, έγινε μια προσπάθεια επικοινωνίας με τους δημάρχους, ή όπου δεν ήταν αυτό εφικτό, με άλλους αντιπροσώπους των δήμων, όπως αντιδήμαρχοι και μέλη του δημοτικού συμβουλίου. Η επικοινωνία μαζί τους δεν ήταν ιδιαίτερα εύκολη, αν και συντονισμένη και επιμονή τηλεφωνικώς και με αρκετές επισκέψεις στη δημαρχεία των περιοχών. Συνέντευξη παραχωρήθηκε από το δήμαρχο Μοσχάτου – Ταύρου και από συνεργάτη του δημάρχου Αλίμου.

Ταυτόχρονα από την αρχή της έρευνας είχε αποσταλεί ερωτηματολόγιο προς τους δημάρχους και συγκεκριμένους συνεργάτες των επιτελείων των δημαρχείων, όπου επεξηγούνταν η έρευνα και οι στόχοι της και ζητούνταν να περιγραφούν με λίγα λόγια ή έστω επιγραμματικά οι προτάσεις τους για το παραλιακό μέτωπο ή έργα, που θα γίνουν στο άμεσο μέλλον. Στην κίνηση αυτή ανταποκρίθηκε ο δήμος Ελληνικού – Αργυρουπόλεως. Για τους υπόλοιπους δήμους οι προτάσεις τους για το παραλιακό μέτωπο συγκεντρώθηκαν από τις ιστοσελίδες τους, όπου υπήρχαν στοιχεία για την παραλία και από συνεντεύξεις των δημάρχων, που βρέθηκαν δημοσιευμένες.

5.6.1. Δήμος Μοσχάτου – Ταύρου

Η διοίκηση του δήμου θεωρεί ότι έχει μία από τις πιο παραμελημένες παραλιακές ζώνες της Αθήνας. Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες οι

εγκαταστάσεις παραμελήθηκαν. Το λυόμενο γήπεδο του Μπιτς Βόλλεϋ χρησιμοποιήθηκε για λίγο καιρό και μετά η περιοχή μεταβλήθηκε σε σκουπιδότοπο. Γίνεται προσπάθεια καθαρισμού της παραλίας μέσω του δήμου ή ομάδων πολιτών όποτε είναι εφικτό να συγκεντρωθεί ένας ικανοποιητικός αριθμός εθελοντών. Ζωτικής σημασίας είναι ο καθαρισμός της παραλίας, καθώς έχει παραμεληθεί, αλλά και του δικτύου των γραμμών του Τραμ, αφού η εταιρεία Τραμ ΑΕ δεν έχει δείξει καμία ευαισθησία για την καθαριότητα και καλαισθησία της περιοχής.

Το κύριο αίτημα, που εκφράζεται έντονα μέσω του δημάρχου είναι η παραλία να διαμορφωθεί σε πάρκο, όπως άλλωστε προβλέπεται και από τη νομοθεσία. Αυτό δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα. Καινούριες συζητήσεις στα όργανα του δήμου αναφέρουν ότι επιθυμία του δήμου είναι η παραλία να χρησιμοποιείται από τους δημότες σε χώρο αναψυχής και οι αθλητικές δραστηριότητες να είναι μικρής κλίμακας.

Βασικό στοιχείο για να επιτευχθεί αυτό είναι να λυθεί το πρόβλημα της προσβασιμότητας. Οι πεζοί στα όρια του δήμου Μοσχάτου δεν έχουν κανένα τρόπο να διασχίσουν τη Λεωφόρο Ποσειδώνος. Ο πιο κοντινός τρόπος για αυτούς είναι να περάσουν από την παραμελημένη Εσπλανάδα του δήμου Καλλιθέας, το οποίο όμως δεν είναι εφικτό από τότε που άρχισαν τα έργα στον παλιό Ιππόδρομο. Πρόταση για δύο πεζογέφυρες έχει γίνει πολλές φορές και συνεχίζουν να τις διεκδικούν στις οδούς Πίνδου και Χρ. Σμύρνης, με κυριότερη την πρώτη.

Έπειτα από συνομιλία με τον δήμαρχο του Δήμου Μοσχάτου – Ταύρου, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην δημιουργία του Μητροπολιτικού Πάρκου στα όρια του δήμου Καλλιθέας, καθώς *“υπάρχει κίνδυνος το μητροπολιτικό πάρκο που θα δημιουργηθεί σύντομα να αποκτήσει εικόνα εγκατάλειψης - η εμπειρία επιβεβαιώνει μέχρι σήμερα την εξέλιξη αυτή, όπως για παράδειγμα συνέβη με το Πάρκο Τρίτση”*.

Το πρώτο στοιχείο είναι η κάλυψη του κόστους συντήρησης, που εκτιμάται πως θα κυμαίνεται πάνω από δύο εκατομμύρια ευρώ τον χρόνο και δεν υπάρχει δυνατότητα κρατικής χρηματοδότησης.

Το κόστος συντήρησης με τα οικονομικά δεδομένα της Αυτοδιοίκησης είναι απαγορευτικό, σύμφωνα με τα λεγόμενα του δημάρχου, επομένως θα πρέπει να βρεθούν και τρόποι αυτοχρηματοδότησης, ώστε μέσα από έσοδα από τις χρήσεις του χώρου και χωρίς να παραβιάζονται οι όροι που προβλέπονται από το σχετικό προεδρικό διάταγμα για την περιοχή να αντιμετωπιστεί η συντήρηση.

Το δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα σχετικά με το Πάρκο, εντοπίζεται στο φορέα που θα αναλάβει τη διαχείριση του χώρου, για τον οποίο ακόμη δεν έχει ληφθεί απόφαση.

Προτείνεται ενιαία διαχείριση του παραλιακού μετώπου και ως εκ τούτου ενιαίος φορέας, αφού τώρα υπάρχει κατάτμηση του χώρου καθώς εμπλέκονται πολλοί φορείς - Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα, ΚΕΔ, δήμοι, η περιφέρεια ακόμη και το πρώην υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας.

Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην διατήρηση του κοινόχρηστου χαρακτήρα του Φαληρικού Όρμου, ο οποίος προστατεύεται και συνταγματικά. Η πολιτεία πρέπει επομένως σε κάθε περίπτωση να εξασφαλίσει την ελεύθερη άνετη και απρόσκοπτη προσπέλαση των πολιτών στον αιγιαλό και την παραλία του Φαληρικού Όρμου. Κτίσματα, περιφράξεις κλπ δεν μπορούν να εμποδίζουν την πρόσβαση των πολιτών στη θάλασσα. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει να έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση διάνοιξης προσβάσεων δια μέσου των ιδιοκτησιών, που παρεμποδίζουν την προσπέλαση, είτε αυτές ανήκουν σε κάποιο φορέα του Δημοσίου, είτε σε Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού δικαίου.

Στις παραχωρήσεις σε επαγγελματικά καταστήματα, αναψυκτήρια κλπ στο γραμμικό κτίριο θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα, ώστε να μην δημιουργηθεί ενιαία επαγγελματική ζώνη, που θα υπερβαίνει τα 100 μέτρα. Στόχος η διασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης των πολιτών στον αιγιαλό.

Για να εξασφαλιστεί η ελεύθερη, ακώλυτη πρόσβαση και η ποιότητα ζωής των πολιτών στον Φαληρικό Όρμο, πρέπει αν όχι να προηγηθούν, τουλάχιστον να γίνουν ταυτόχρονα με τα έργα αποκατάστασης, τα έργα υποδομής, - πεζοδιαβάσεις, αντιπλημμυρικά, βύθιση, υπογειοποίηση υπερυψωμένης παραλιακής λεωφόρου.

Το οποιοδήποτε αρχιτεκτονικό σχέδιο ενταγμένο στις παραπάνω αρχές και μόνο, θα μπορούσε να γίνει η αρχή για θετικές εξελίξεις στο Φαληρικό Όρμο, δικαιώνοντας τους αγώνες των πολιτών του Μοσχάτου και της Καλλιθέας και αφήνοντας για μια ακόμα φορά έκθετους αυτούς, που συμβιβάστηκαν με προηγούμενα σχέδια και καταστάσεις.

Τέλος, απαραίτητα είναι τα αντιπλημμυρικά έργα στην περιοχή, η οποία υποφέρει κάθε φθινόπωρο με τις βροχές.

5.6.2. Δήμος Καλλιθέας

Σχετικά με το Μητροπολιτικό Πάρκο, πιστεύεται ότι πρόκειται για μια κατάκτηση ύστερα από πολυετείς αγώνες του δήμου που θα αλλάξει την φυσιογνωμία της Καλλιθέας για τα επόμενα 50 χρόνια και θα την αναβαθμίσει σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη. Ο δήμαρχος του δήμου υποστηρίζει ότι η περιοχή πλέον παίζει βασικό ρόλο στην ανάπτυξη της Αττικής και όπως λέει χαρακτηριστικά «η Καλλιθέα αποκτά θέα στη θάλασσα και είναι το μπαλκόνι της Αθήνας».

Η ενοποίηση του χώρου του πρώην ιπποδρόμου με την παραλία της Καλλιθέας μέσω της πεζογέφυρας της Εσπλανάδας εκτιμάται ότι θα χαρίσει στην πόλη ένα τεράστιο περιβαλλοντικό, πολιτιστικό, επιμορφωτικό και αθλητικό κέντρο. Το μεγαλύτερο περιβαλλοντικό και πολιτιστικό κέντρο της χώρας.

Στον χώρο του πρώην ιπποδρόμου θα γίνει ένα πάρκο πρασίνου 170 στρεμμάτων το οποίο θα περιβάλλει τις νέες κτιριακές εγκαταστάσεις δύο πολύ σημαντικών Πνευματικών Κέντρων της χώρας, της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Εθνικής Βιβλιοθήκης, ενώ θα δημιουργηθούν ακόμα ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, δύο κολυμβητήρια [ένα για μεγάλους και ένα μικρότερο για παιδιά], χώροι αναψυχής, κ.α..

Στην παραλία, ήδη το 65% περίπου των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων έχουν παραχωρηθεί στον δήμο Καλλιθέας, ύστερα από επίμονες διεκδικήσεις. Ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη και η αποβολή από τα Ολυμπιακά Ακίνητα του ιδιώτη παραχωρησιούχου από το Μπιτς Βολλεϋ. Αναμένεται και ο χώρος αυτός σύντομα να περιέλθει στην κυριότητα του δήμου Καλλιθέας. Στην ναυταθλητική μαρίνα στην παραλία της Καλλιθέας στεγάζονται ήδη οι ναυταθλητικοί σύλλογοι και συνεχίζεται έτσι η κατά παράδοση ναυταθλητική δραστηριότητα που αναπτύσσει η Καλλιθέα τα τελευταία χρόνια, δίπλα σε ένα σύγχρονο γήπεδο ποδοσφαίρου το οποίο είναι ανοιχτό στη νεολαία της πόλης.

“Ο αμετακίνητα και χωρίς υπαναχωρήσεις σταθερός προσανατολισμός της διοίκησης του δήμου όλα αυτά τα χρόνια, να μην πέσει στα χέρια ιδιωτικών συμφερόντων για οικονομική εκμετάλλευση η παραλία της Καλλιθέας και ο πρώην ιππόδρομος [και ήταν πολλά τα συμφέροντα εντός και εκτός της Καλλιθέας, ακόμα και μέσα στο δημοτικό συμβούλιο...], είναι που προκάλεσαν και την αλλαγή της στάσης των κυβερνήσεων και το ενδιαφέρον του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Με αποτέλεσμα να προβεί στην δωρεά μισού δις ευρώ για την δημιουργία του Μητροπολιτικού Πάρκου Καλλιθέας” αναφέρει ο δήμαρχος.

5.6.3. Δήμος Παλαιού Φαλήρου

Το παραλιακό μέτωπο του δήμου Παλαιού Φαλήρου έχει κυριολεκτικά καταληφθεί από ιδιωτικά εμπορικά καταστήματα, εστιατόρια, χώρους αναψυχής, μαρίνα, κινηματογράφους. Είναι ελάχιστοι οι ελεύθεροι, δημόσιοι χώροι για τους πολίτες χωρίς περιορισμούς. Ακόμη και αυτοί, όμως, όπως τα εξήμισυ στρέμματα του πάρκου Φλοίσβου παρουσιάζουν έλλειψη πρασίνου με νησίδες τσιμέντου, ακόμη και στην παιδική χαρά.

Πρέπει να δοθεί μια οριστική λύση στο θέμα της έλλειψης θέσεων στάθμευσης. Το πρόβλημα της στάθμευσης στην παραλία εντείνεται και από το γεγονός ότι ουσιαστικά δεν υπάρχει ούτε ένας χώρος οργανωμένος για στάθμευση σε ολόκληρο το δήμο. Τα πεζοδρόμια στην παραλιακή ζώνη δεν αποτελούν κοινόχρηστο χώρο, αλλά για στάθμευση. Όμως οι αρχές του δήμου δεν δείχνουν αποφασισμένοι ακόμη να προβούν σε συγκεκριμένες κινήσεις.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα του ρέματος της Πικροδάφνης και της ακτής στο ύψος αυτού κυνηγά ένα κομμάτι του δημοτικού συμβουλίου να φέρει εις πέρας, χωρίς όμως να μπορούν να έρθουν σε συμφωνία, καθώς ο δήμος δεν είναι ο μοναδικός εμπλεκόμενος φορέας. Η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, που χαρακτηρίζει το ρέμα «προστατευόμενο φυσικό σχηματισμό» δεν ενεκρίθη ποτέ.

5.6.4. Δήμος Αλίμου

Ο Δήμος Αλίμου μέσω της ιστοσελίδας του προσπαθεί να τονίσει το ρόλο του δήμου στον τριτογενή τομέα. Οι υπηρεσίες και ειδικά ο τουρισμός είναι οι τομείς που θέλουν να επενδύσουν, ώστε να μπορούν να διατηρήσουν μία δική τους αναπτυξιακή τροχιά. Για παράδειγμα μία υπηρεσία που φέρει το δήμο σε πολύ σημαντική θέση ανάμεσα στους άλλους δήμους της Αθήνας είναι οι 1000 θέσεις για σκάφη αναψυχής, που έχει η μαρίνα του. Η παραλία του δήμου είναι σε πολύ προνομιακή θέση, πολύ κοντά από το κέντρο της Αθήνας και του Πειραιά, γεγονός που θέλει η διοίκηση να αξιοποιήσει σε συνδυασμό με τις εγκαταστάσεις της παραλίας της.

Συγκεκριμένα οι διεκδικήσεις του δήμου προσανατολίζονται στα εξής:

- Καθοριστική παρέμβαση του δήμου στις χρήσεις: Ο Δήμος είναι αποδέκτης των αρνητικών συνεπειών, που συνεπάγεται η προσέλευση στην ακτή χιλιάδων ανθρώπων. Γι' αυτό είναι λογική και ταυτόχρονα πολιτικά αδιαπραγμάτευτη η αξίωση του Δήμου

Αλίμου να μην παρατηρεί, αλλά να παρεμβαίνει καθοριστικά στο θέμα χρήσης και εκμετάλλευσης των ακτών.

- Οι ακτές στους δήμους: Την ευθύνη για τις ακτές – παραλίες, που είναι προέκταση των ορίων του, πρέπει, τυπικά και ουσιαστικά, να έχει ο ίδιος ο Δήμος Αλίμου, πράγμα που επιβάλλει να επανέλθουν σ' αυτόν.
- Αναβάθμιση των λειτουργιών της ακτής: Η ακτή Αλίμου αποτελεί ελκυστικό χώρο θερινής και υπαίθριας αναψυχής. Επιβάλλεται η αναβάθμιση των προσφερόμενων στο κοινό υπηρεσιών, προς όφελος και της τοπικής κοινωνίας αλλά και της συνολικής τουριστικής εικόνας του δήμου και της χώρας.
- Παρεμβάσεις στο πράσινο και το περιβάλλον: Η βιώσιμη ενίσχυση του περιβαλλοντικού ισοζυγίου της περιοχής με ανάπτυξη χώρων πρασίνου και χρήσεων που προβλέπονται από το σχέδιο προτάσεων του ΟΡΣΑ και των προτεινόμενων χρήσεων γης σύμφωνα με το ΠΔ ΦΕΚ 166Δ/87.
- Η μελέτη – καμία νέα δόμηση: Η αναβάθμιση των ακτών, αφορά αποκλειστικά σε έργα εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων που υπάρχουν και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου. Κατά συνέπεια δεν προβλέπεται ουδεμία πρόσθετη δόμηση.
- Δωρεάν παροχή υπηρεσιών στους λουόμενους: Εξασφάλιση ελάχιστων δωρεάν υπηρεσιών που αφορούν την κολύμβηση, την καθαριότητα των όλων των χώρων, την ασφάλεια, πλήρη πρωτοβάθμια φροντίδα περίθαλψης και αναγκαίας ιατρικής υποστήριξης καθώς επίσης ναυαγοσωστικής κάλυψης. Το κόστος των παραπάνω υπηρεσιών θα καλύπτεται από το εισιτήριο εισόδου.

5.6.5. Δήμος Ελληνικού - Αργυρουπόλεως

Ο δήμος Ελληνικού έχει στραφεί κυρίως στην εκμετάλλευση του χώρου του πρώην αεροδρομίου, και τονίζει ότι πρέπει να μεταμορφωθεί σε Μητροπολιτικό Πάρκο, με άμεσα οφέλη όχι μόνο στους δημότες Ελληνικού, αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Η αλήθεια είναι ότι η αξιοποίηση της περιοχής του πρώην αεροδρομίου αποτελεί πλέον από τα βασικά ζητήματα της κεντρικής διοίκησης της χώρας και έχει ξεφύγει από τα όρια της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτό οδήγησε το δήμαρχο Ελληνικού σε συνεργασία με τους δημάρχους Αλίμου και Γλυφάδας να εκφράσουν τις ανησυχίες τους, αλλά κυρίως να ζητήσουν να μην

ακυρωθούν παλαιότερες δεσμεύσεις για τη δημιουργία χώρου μητροπολιτικού πάρκου και να αποφευχθεί η οικοπεδοποίηση του.

Συγκεκριμένα ο δήμαρχος δήλωσε: «εκφράζοντας όχι μόνο τη θέληση των δημοτών μας, αλλά και το ζωτικό συμφέρον όλων των κατοίκων του λεκανοπεδίου, παραμένουμε σταθεροί στην τεκμηριωμένη θέση μας να γίνει ο χώρος μητροπολιτικό πάρκο υψηλού πρασίνου με ήπιες πολιτιστικές, αθλητικές και άλλες κοινωφελείς χρήσεις. Επιβεβαιώνουμε την πρόθεση μας να αντισταθούμε σε κάθε προσπάθεια που θα αναιρεί τη μετατροπή του Ελληνικού σε πάρκο και θα το μετατρέψει σε χώρο κερδοσκοπίας επιχειρηματικών συμφερόντων σε βάρος της ζωής μας, της υγείας μας και των μελλοντικών γενιών».

Εικόνα 11. Κομμάτι παραλίας του δήμου Ελληνικού (πηγή: ΟΡΣΑ).

Επιπλέον, υποστηρίζει τις δημόσιες ανοιχτές και καθαρές παραλίες, και την αποξήλωση των συρματοπλεγμάτων, για την άμεση πρόσβαση στην παραλία. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παραλία του Αγίου Κοσμά, όπου προτείνεται η ελεύθερη είσοδος χωρίς εισιτήριο. Μερικώς έχει καταφέρει ο δήμος με τη βοήθεια των κατοίκων του να αποξηλώσει ορισμένα συρματοπλέγματα από τον Άγιο Κοσμά και να διατηρεί την παραλία λουομένων καθαρή. Υπάρχει, όμως πρόβλημα με ιδιωτική εταιρεία που εκμεταλλεύεται την παραλία, ενώ ο δήμος ζητά να του δοθεί η διαχείριση της παραλίας. Η ελεύθερη πρόσβαση στην ακτή

είναι βασικό αίτημα και άλλωστε καμάρι του δήμου είναι ότι η παραλία αυτή είναι η μοναδική της Αθήνας, που επιτρέπει την πρόσβαση και σε άτομα με κινητικά προβλήματα.

Επιτακτική θεωρείται η καταγραφή των αυθαιρέτων κατασκευών, η δήλωσή τους στην πολεοδομική υπηρεσία και η κατεδάφισή τους.

Επίσης, προτείνει την κατασκευή ποδηλατοδρόμου και τον καθαρισμό της περιοχής γύρω από τις γραμμές του Τραμ, για την εξυγίανση της παραλίας.

5.6.6. Δήμος Γλυφάδας

Ο δήμος Γλυφάδας αντιμετωπίζει μεγαλύτερα προβλήματα σχετικά με τον καθαρισμό των ακτών, και ιδιαίτερα με την μαρίνα, όπου εναποτίθεται λάσπη και φερτά υλικά από τον αγωγό ομβρίων.

Πρέπει να προχωρήσει δήμος στην αξιοποίηση της παραλίας της με αναφορά στους πολίτες της, ελεύθερες ακτές λουομένων. Να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα με τα νυχτερινά κέντρα.

5.6.7. Δήμος Βάρης – Βούλας – Βουλιαγμένης

Ο δήμαρχος με αφορμή ερώτηση για μηχανήματα του δήμου που καθαρίζουν ένα μέρος της παραλίας δίπλα σε κέντρα που βρίσκονται εκεί, ανέφερε χαρακτηριστικά: «Είναι παντού σκουπιδότοπος και ντρέπομαι που αφήσατε τις παραλίες να καταντήσουν έτσι με μπάζα και σκουπίδια. Οι πινακίδες είναι όλες παράνομες, θα ξηλωθούν και όποιος τις βάλλει πάλι θα πληρώσει πολλά. Η 1η παραλία Βούλας έχει παράνομο κέντρο που έχει καταπατήσει μέχρι και την άμμο. Θα επανέλθει στο φυσικό της περιβάλλον η περιοχή. Τόσα χρόνια ανέχεστε αυτή την κατάσταση στις παραλίες σας.” Σε αυτά τα λόγια κρύβονται εν ολίγοις τα σημαντικότερα προβλήματα της παραλίας του δήμου και εκφράζεται η βούληση να διορθωθούν. Επανειλημμένως έχει ακουστεί το αίτημα για απαλλοτρίωση των ιδιωτικών κέντρων της παραλίας.

Συγκεκριμένα η Β΄ ακτή των Ελληνικών Τουριστικών Ακινήτων αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα λόγω της εκβολής ρεμάτων στην ακτή, ενώ εκφράζεται η βούληση από πλευράς του δημοτικού συμβουλίου να αποτελεί η παραλία δημόσιο αγαθό και να μην περάσει στα χέρια ιδιωτών.

5.7. Συμπερασματικά

Παρακολουθώντας τις προτάσεις των δήμων για το παραλιακό τους μέτωπο, καταλαβαίνει κανείς ότι δεν είναι τελικά και τόσο διαφορετικές μεταξύ τους. Παρά τις ιδιαιτερότητες, που έχει κάθε δήμος, τα προβλήματα είναι κοινά και οι προτάσεις τους έχουν στόχο την καλύτερη διαβίωση των πολιτών τους. Φαίνεται από τις προτάσεις ότι το βασικότερο μέλημα αφορά τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Κεφάλαιο 6ο

Οι προοπτικές και
το μέλλον του παραλιακού μετώπου

Το παραλιακό μέτωπο της Αθήνας ιστορικά είναι ένας ελκυστικός τόπος για τους κατοίκους της με πολλά πλεονεκτήματα. Εξαιρετικά σημαντικό στοιχείο και μοναδικό για μια σύγχρονη πρωτεύουσα αποτελεί η ιδιαιτερότητα της φύσης της περιοχής και κυρίως, παρά τις έντονες ανθρώπινες παρεμβάσεις, το γεγονός ότι η θάλασσα παραμένει ζωντανή. Έτσι δημιουργείται μία άρρηκτη σχέση μεταξύ ανθρώπου και φύσης.

Οι άνθρωποι επιθυμούν να ζουν κοντά στο θαλάσσιο μέτωπο και για αυτό συναντώνται πολλές χρήσεις, που είτε συνδέονται λειτουργικά με τη θάλασσα είτε όχι τοποθετημένες κατά μήκος της ακτής. Κατοικίες μόνιμες και παραθεριστικές, υπηρεσίες, γραφεία, εμπορικά καταστήματα και επίσης αθλητικές εγκαταστάσεις μεγάλης και μικρής κλίμακας αναπτύσσονται στο παραλιακό μέτωπο της Αθήνας. Παράλληλα με αυτή την σφοδρή οικιστική ανάπτυξη και τη διόγκωση του αστικού ιστού στα όρια της παραλίας πολλαπλασιάζονται τα προβλήματα. Η απαίτηση για απόκτηση περισσότερης γης οδήγησαν στις επιχώσεις, που αλλοίωσαν οριστικά τη φυσική διάταξη της ακτογραμμής (ΕΜΠ 2001) Μερικά από τα βασικά αίτια της υποβάθμισης του παραλιακού μετώπου της Αθήνας παρουσιάζονται παρακάτω:

- τα τεχνικά έργα μεγάλης κλίμακας, οι επιχωματώσεις, οι λιμενοβραχίονες
- η πλήρης έλλειψη σύνδεσης της παραλιακής ζώνης με το εσωτερικό των γειτονικών περιοχών
- η απουσία ενός συνεκτικού και μακρόπνοου πλαισίου δράσης από την πλευρά του προγραμματισμού και του σχεδιασμού και ταυτόχρονα απουσία μηχανισμών ελέγχου
- πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον
- ο συχνά λαθεμένος χειρισμός των οικονομικών μεγεθών. Από τη μια οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, που αναπτύχθηκαν είχαν μικρή κλίμακα δράσης και από την άλλη τα κεφάλαια συγκεκριμένων φορέων επενδύθηκαν σε καθορισμένες δραστηριότητες, χωρίς να υπάρχει προμελέτη χρονική για την απόσβεσή τους (ΕΜΠ 2001).
- αρχιτεκτονικές επεμβάσεις και πολεοδομικές παρεμβάσεις ασύμβατες με το περιβάλλον, χωρίς χαρακτήρα και ύφος.

Η εντατική αξιοποίηση της παραλίας, μετέτρεψε το παραλιακό μέτωπο ευάλωτο με τις συνεχείς επιχωματώσεις και αλλαγές στη μορφή του με τη διατάραξη της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος και απαιτείται σήμερα παρά ποτέ προσοχή στον τρόπο ανάκτησής του. Η αλήθεια είναι ότι το παραλιακό μέτωπο είναι πραγματικά παραμελημένο σε πολλά κομμάτια του και παραμένει αποκομμένο από τον αστικό ιστό. Τίποτα, όμως δεν έχει χαθεί. Η κατάσταση είναι αναστρέψιμη, αν οι υπεύθυνοι φορείς προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης πλησιάσουν στα προβλήματα με ιδιαίτερη ευαισθησία και αξιοποιήσουν την παραλία σε συνεργασία με τους πολίτες.

Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης με παρεμβάσεις σε μεγάλες γεωγραφικές ενότητες όπως ο Φαληρικός Όρμος, η παραλία και η χερσόνησος του Καβουριού, η περιοχή του Αγ. Κοσμά και του Ελληνικού, αλλά και σε όλα τα κομμάτια του παραλιακού μετώπου της Αθήνας θα μπορούσαν να γίνουν μεμονωμένες παρεμβάσεις, οι οποίες θα συντελέσουν στην ανάκτηση της παραλίας, με σεβασμό στο περιβάλλον και στην λειτουργική αναδιάρθρωσή της.

Μετά τη μελέτη των προτάσεων όλων των δήμων της περιοχής μελέτης, αλλά κυρίως με τα συμπεράσματα της ποιοτικής έρευνας, που διαφαίνεται το πώς οραματίζονται οι πολίτες το παραλιακό μέτωπο της πόλης τους μπορεί η ανάκτηση να γίνει πραγματικότητα με απλές δράσεις, που θα οργανωθούν με συγκεκριμένο τρόπο. Επίσης επιβεβαιώθηκε ότι οι σκέψεις όλων είναι κοινές και αναγνωρίζουν τα ζητήματα, που υποβαθμίζουν τη ζωή στην παράκτια περιοχή είτε είναι κάτοικοι είτε επισκέπτες, είτε διοικούντες είτε πολίτες, είτε κάτοικοι της Γλυφάδας είτε του Παλαιού Φαλήρου, παρά τις όποιες ιδιαιτερότητες.

Πρώτο μέλημα για όλους δεν πρέπει να είναι άλλο από την αυστηρή προστασία και διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος και να αποφευχθούν τα τυχόν λάθη, που θα δημιουργηθούν στο μέλλον, αλλά και να ανασχεθούν τα υπάρχοντα προβλήματα, που προσβάλουν το περιβάλλον. Η καλή οικολογική ποιότητα του παράκτιου και του θαλάσσιου χώρου συνδέεται άμεσα με την καλή ποιότητα της ζωής των ανθρώπων. Έτσι με συγκεκριμένες πολιτικές παρεμβάσεις και συμμετοχή των πολιτών να διατηρηθούν οι οικολογικές λειτουργίες σε όλες της περιοχές, όπως στις κοίτες των ρεμάτων, στη λίμνη Βουλιαγμένης και να μην υποβαθμιστούν άλλο οι χερσαίοι και θαλάσσιοι βιότοποι.

Βελτίωση όλων των ανοικτών παραλιών και ταυτόχρονα άνοιγμα των υπόλοιπων για όλους τους πολίτες, όπως για παράδειγμα των ακτών που ανήκουν στα ΕΤΑ. Οφείλεται στο παραλιακό μέτωπο να αυξηθούν οι ελεύθερες παραλίες κολύμβησης και να επιτραπεί στους ανθρώπους να εντάξουν στη ζωή τους και αν θέλουν στην καθημερινότητά τους το

φυσικό πλούτο της παραλίας και τις υπόλοιπες δυνατότητες, που τους δίνει ο τόπος με ανάπτυξη δραστηριοτήτων ήπιας θαλάσσιας αναψυχής. Εκτός από της περιοχές, που ενδείκνυνται για κολύμβηση, πρέπει να διασφαλιστεί η ελεύθερη πρόσβαση σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους του παραλιακού μετώπου.

Για να συμβεί αυτό πρέπει να δοθεί η ευκαιρία της εύκολης και απλής προσπελασιμότητας και προσέγγισης της παραλίας. Δεν μπορεί η κάθε επίσκεψη μιας ομάδας ανθρώπων προς την παράκτια ζώνη να έχει τη μορφή εκστρατείας ή εκδρομής, μόνο αν γνωρίζουν τις διόδους που θα τους οδηγήσουν στην τοποθεσία που θέλουν να επισκεφθούν. Πρέπει να πολλαπλασιαστούν τα σημεία διέλευσης πεζών στη Λεωφόρο Ποσειδώνος, ώστε και να γίνει εφικτή σε ολόκληρες περιοχές που δεν είναι και ασφαλέστερη.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- ΕΜΠ – Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας (2001), *Προστασία και αναβάθμιση των ακτών του Σαρωνικού, Πολιτική ολοκληρωμένου σχεδιασμού και διαχείρισης του παράκτιου μητροπολιτικού χώρου*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ (2002), *Απογραφή Πληθυσμού 2001*, Αθήνα.
- Ευαγγελίδου Μ. (2001), *Ο σχεδιασμός του παράκτιου χώρου στο λεκανοπέδιο της Αθήνας. Παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών πολιτικών αειφόρου διαχείρισης*, Περιοδικό Τόπος 16, Αθήνα.
- Ευαγγελίδου Μ. (2002), *Μεθοδολογία Νέες μορφές αστικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα. Συμπεράσματα από ορισμένες πειραματικές εφαρμογές στην Αθήνα*, Εισήγηση στο συνέδριο περιοδικού Τόπος: Χώρος και Περιβάλλον: παγκοσμιοποίηση, διακυβέρνηση, βιωσιμότητα, Αθήνα.
- Ευαγγελίδου Μ. (2006) *Ανατολική ακτή Σαρωνικού. Κρίσιμα θέματα σχεδιασμού και διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας*. Δελτίο ΣΑΔΑΣ.ΠΕΑ, τευχ. 59, Αθήνα.
- Κιουσόπουλος Γιάννης (2000), *Πληθυσμιακές μεταβολές στις παράκτιες περιοχές της Ελλάδας*, Πρακτικά επιστημονικού συνεδρίου «Οι χωρικές διαστάσεις των δημογραφικών φαινομένων, 4–5 Νοεμβρίου.
- Μητούλα Ρ. & Οικονόμου Α. (2003), *Η προστασία της φυσιογνωμίας των παράκτιων πόλεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Τεχν. Χρον. Επιστ. Έκδ. ΤΕΕ, ΙΙ, τευχ.1-2, Αθήνα.
- Μπαμπινιώτης Γ. (2005), *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας, Β' έκδοση.
- Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας (2010), *Αθήνα, Παραθαλάσσια Μητρόπολη: Παρεμβάσεις ανάδειξης του παράκτιου μετώπου του Σαρωνικού*, Αθήνα.
- Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας (2010), *Ομάδα εργασίας για τις ακτές, Φωτογραφική αποτύπωση της ευρύτερης περιοχής του «Φαντασία» και του Αγίου Κοσμά*, Αθήνα.

Παρασκευοπούλου-Κόλλια Ε. Α. (2008), *Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις*, Journal for open and distance education and educational technology, Vol. 4, No 1.

Προεδρικό Διάταγμα των ακτών (2004) ΦΕΚ 254Δ'.

Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας (1985) Ν. 1515.

Σκριμιζέα Ε. Μ. (2010), *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την διαχείριση τμήματος παράκτιας ζώνης της νοτιοδυτικής Αττικής*, ΕΜΠ, Αθήνα.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (2010), *Αθήνα Αττική 2014*, Διεύθυνση Οργάνωσης του Υπουργείου.

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (2011), *Αθήνα Μεσογειακή Πρωτεύουσα. Στρατηγικές και Προτεραιότητες του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας Αττικής 2021*.

Ξενόγλωσση

Carter R.W.G. & Woodroffe C.D. (1997), *Coastal evolution*, UK: Cambridge University Press.

Innes E. Judith (1998), *Information in communicative planning*, Journal of the American Planning Association, pp52.

Kvale St. (1996), *InterViews: An Introduction to qualitative research interviewing*, London, UK: Sage Publications, Inc.

Rubin J. H. & Rubin S. I. (2002), *Qualitative interviewing, the art of hearing data*, London, UK: Sage Publications, Inc.

Patton M. Q. (2002), *Qualitative research and evaluation methods*, (3rd edition), London, UK: Sage Publications, Inc.

Tuckman B. W. (1972), *Conducting educational research*, New York, USA: Harcourt Brace Jovanovich.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

Γενική Γραμματεία Αθλητισμού

http://www.gss.gov.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=413&Itemid=858

Δήμος Αλίμου

<http://www.alimos.gr/el-gr/Events.aspx?ElementId=b0832c38-de61-4d2f-aa33-fb3cc77948a8>

<http://www.alimos.gov.gr/el-gr/News.aspx?ElementId=d35ccc1d-e28d-40e2-8dc0-b5f7947a0f94>

http://www.epikoinonia-arg.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=16150&catid=24:2010-06-28-15-23-38&Itemid=61

Δήμος Βάρης – Βούλας – Βουλιαγμένης

http://dimtris-kypriotis.blogspot.com/2011/10/blog-post_4056.html

http://vari-vouliagmeni.blogspot.com/2011/05/blog-post_2847.html#more

Δήμος Γλυφάδας

<http://eglyfada.gr/2011/04/παραλία-γλυφάδας/>

Δήμος Ελληνικού – Αργυρουπόλεως

<http://www.alimos.gov.gr/el-gr/News.aspx?ElementId=d35ccc1d-e28d-40e2-8dc0-b5f7947a0f94>

<http://www.asda.gr/elxoroi/elxoroi.htm>

<http://www.elliniko.gr/article.php?id=6414>

<http://www.elliniko.gr/article.php?id=6359>

Δήμος Καλλιθέας

<http://www.kallithea.gr/Default.aspx?pid=4&la=1>

<http://www.aftodioikisi.gr/sunenteuxeis-arfra/12817>

Δήμος Μοσχάτου

http://my-mosxato.blogspot.com/2011/07/blog-post_7757.html

http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1303345

<http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4639383>

Δήμος Π. Φαλήρου

<http://www.palaiofaliro.gr/Default.aspx?id=2136&nt=18>.

Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε.

<http://www.etasa.gr/page.aspx?itemID=SPG183>